

Pyhäjärvi

Tervetuloa mukaan Vpl. Pyhäjärvi-juhlille Äetsän Kiikkaan 17.–18. heinäkuuta 2004

Pirteä, virkeä ja elinvoimainen Äetsän kunta ja Kiikan seurakunta yhdessä Pyhäjärvi-juhlien juhlatuomikunnan ja Pyhän Säätiön kanssa toivottavat kaikki tervetulleeksi juhlillemme Äetsän Kiikkaan.

Näinä päivinä on kulunut tasan kuusi vuosikymmentä, kun karjalaiset jouduivat jo toisen kerran jättämään kotinsa ja kotiseutunsa ja pakenemaan sodan hirmumyrskyn jaloista turvaan. Näitä aikoja on monissa tämän kesän tilaisuuksissa ja tapaamisissa muisteltu kauhunsekaisin tuntein.

Mieliimme ovat kuitenkin nousseet kiittoliset ajatukset siitä, että suuristakin uhrauksista ja menetyksistä huolimatta kansamme itsenäisyys säilyi ja olemme saaneet yhdessä olla korjaamassa sodan aiheuttamia vaurioita ja rakentamassa entistä ehompaa tulevaisuutta uusille sukupolville. Nämä vuosikymmenten taakse ulottuvat yhteiset muistot ja koettelemukset kokoavat karjalaiset, heidän jälkipolvensa ja ystävänsä eri puolelle Suomea järjestettävälle pitäjäjuhlille.

Juhlamme alkavat perinteiseen tapaan lauantaina klo 17.00 Kiikan koululla. Ohjelmallinen ilmatilaisuus alkaa klo 20.00 Kiikan Nuorisotalolla.

Sunnuntain tilaisuudet alkavat klo 10 Kiikan kirkossa pidettävällä messulla,

jossa juhlasaarnan pitää teologian tri. Juhani Forsberg, liturgina kirkkoherra Jouni Pihlajamaa, kanttorina Jari Mattila. Messun päätyttyä kunniakäynti ja kukkatervehdykset sankarihaudalle ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkille. Puheen pitää kehittämisspäällikkö Jukka Pusa.

Juhljen päiväjuhla alkaa klo 14.00 Kiikan koululla. Juhlapuheen pitää professori Reino Kero. Myös paikkakunnan monipuolisesta kulttuuriohjelmasta saadaan nauttia juhlien eri tilaisuuksissa.

Juhlaravintola on Kiikan koulun ruokalassa. Seisova lounaspöytä on katettuna sunnuntaina klo 11.30–14.00. Kahvia, virvokkeita, pullaa ja piirakoita ja saatavana juhlapaikalla lauantaina klo 15 alkaen ja sunnuntaina klo 8:sta lähtien koko juhlan ajan.

Moni-ilmeinen ja -vivahteinen Kokemäenjoen kesäisen kaunis vehreys ja sen rinnalla elinvoimaa sykkivä Äetsän kunta tarjoaa hyvät ulkoiset puitteet juhlien onnistumiselle. Kun tähän vielä lisätään juhlatuomikunnan uuttera ja määrätietoinen työ juhlien onnistumisen hyväksi voimme hyvin sanoa ”Tervetuloa Pyhäjärvi-juhlille Äetsän Kiikkaan”.

Juhlatuomikunnan puolesta
ERKKI PÄRSSINEN

Menneiden sukupolvien kunniaksi sekä pitäjämme kaunistamiseksi pystytti Äetsän-Keikyän Lions Club tämän patsaan kesäkuussa 1987.

Kiikan koulu on juhlien pääpaikka.

Sankarihaudat sankariristeineen ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki Kiikan hautausmaalla.

21.6.2004

Äetsän kunnan tervehdys Pyhäjärvi-juhlille

Vehmaassa Kokemäenjokilaaksossa sijaitseva Äetsän kunta on perustettu v. 1981 yhdistämällä Kiikan ja Keikyän kunnat. Alueen vanhasta asutushistoriasta kertovat Kokemäenjoen rannalta löytyneet muinaiset asuinpaikat ja rautakautiset kalmistot.

Käsiyöllä on pitkät perinteet Äetsän seudulla. Kiikka oli aikoinaan Suomen rukkiteollisuuden keskus ja Keikyä oli tunnettu sarvikammoistaan ja lastuhatuistaan. Tänäkin päivänä voimakasta käsiyöpöyrinnettä edustaa selkeimmin äetsäläinen laukuteollisuus. Mullaikin teollisuuden aloilla osaaminen on huippuluokkaa: kunnastamme löytyy yrittämisen ja teollisuuden perinteiden lisäksi nykyajan huipputaustaa ydintuotantoon kuuluvien kemian-, vetoketju-, kumi-, muovin- ja laukuteollisuudessa.

Äetsän keskeinen sijainti liikenteen solmukohdassa tarjoaa yrityksille hyvät kuljetus- ja liikenneyhdytykset eri puolille maata.

Äetsä on maamme seitsemänneksi teollistunein kunta. Finnish Chemicals Oy:n tehdasalueelle Kokemäenjoen rantaan perustettiin Kokemäenjoen ensimmäinen voimalaitos 1909. Voimalaitoksesta saatiin energiaa Äetsän villakehrutehtaalle ja konepajalle, jotka aloittivat toimintansa 1898. Villakehrutehtaan yhteyteen rakennettiin myöhemmin trikootehdas (1905), värjäämö, nauha-tehdas ja puuvillakangasosasto (1914). Samalle paikalle perustettiin 1937 Finnish Chemicals Oy. Tämä kemian teollisuuden tehdas on Euroopan toiseksi suurin natriumkloraatini valmistaja ja Äetsän suurin teollisuusyritys. Tällä hetkellä Äetsässä suunnitellaan vetäytöä. Tavoitteena on hyödyntää FC Oy:n tuotannosta vapautuvaa vetyä energialähteenä.

Karjalaisen siirtoväen muutto lähes 60 vuotta sitten Viipurin läänin Pyhäjärveltä Keikyän ja Kiikan kuntiin lisäsi kuntien asukasluvkuja useilla sadoilla (400-500 hlöä). Väkiluvun kasvu toi muuten taantuvaan väestökäyttyyksen monipuolisesti vaikuttavan priristysruiskeen.

Useat sukupolvet ovat ehtineet vaihtua, mutta karjalainen kulttuuriperintö, murre ja tavat, ovat yhä elävää todellisuutta Äetsässä. Karjalaiset paikannimet ovat myös välittyneet asemakaavan teiden nimiksi. Pyhäjärventie, Konevitsantie ja Uuraantie Äetsän Kiikan Erikon kaava-alueella muistuttavat meitä luovutetusta Karjalasta ja teitä monia rakkaista synnyinseudista.

Tämän päivän Äetsän kunnassa karjalainen väestö on sulautunut vuosikymmenten saatossa valtaväestöön avioliittojen kautta luonnolliseksi osaksi Äetsän kunnan asukkaiksi. Useat Pyhäjärven miehet ja naiset ovat olleet kunnan luottamushenkilöinä, myös puheenjohtajina. Erkki Pärssinen on Äetsän kunnan ensimmäisen kunnanhallituksen puheenjohtaja ja Matti Ahvonen on toiminut kunnanhallituksen puheenjohtajana 1980-loppupuolella ja 1990 luvun alussa.

Toivotan Teidät sukujuuriltanne Karjalan Pyhäjärveltä polveutuvat juhlavieraat tervetulleiksi Äetsän kuntaan viettämään yhteisiä Pyhäjärvi-juhlilianne ja vaalimaan karjalaisista kulttuuriperintöänne.

EERO MÄKI-TANILA
KUNNANJOHTAJA

Iltamissa iloillaan

Tierosa o ny ennomasen luan-nikas ehtoo, tuala Kiikan nuari-sotalolla.

Kon siellä piretään Pyhäjärvi-juhlat. Ne o sitten heinäkuun kolmantena lauantaina. Tarjolla o paikallistaperinnettä karjalaisella ohjelmalla täytettynä.

Äetsän seutu on tunnettu kuttualueutta. Kuttu on ollut torpparin lehmä. Siitä on hyödynnetty kaikki mahdollinen - maito, lihat, sarvet, karvat, taljat. Ja sehän näky Pyhäjärvi-juhlien Iltamien avauksessa. Veljekset Matti ja Tapani tröötöttävät pukinsarvista alkufanfaarit. Myös esiintymisasetkin huokuvat alkukantaista muotia.

Iltamien ohjelma noudattaa perinteistä kaavaa. Ahvosen Matti on luvannut sanoa lyhyesti tervehdyksen. Juuselan Marja-Liisa herättää iltamyleisön mielikuvituksen valloilleen lausuntaesityksellään. Yleisökin pääseen mukaan esittämään ohjelmaa - yhteislaulun muodossa. Laulattajana on Latvan Aimo.

Sketsikin esitetään - mm. Yli-nokarin Timo ja Maire puhuvat kiikoslaisittain.

Seivästyksen tanssien 4 tanssista
Päivässä
2 tanssista kuttu päässä
Mäenmuksusta, turkumuksesta
ahvinsuksesta, polkkaissa ja
pöppöissä
3 tanssista päivässä ohjasta
tulleita ja uusia vieraajia
mukaan mukaan ja laulun
hyvästä menestystä toivottaen
kun ja niin tässä tanssissa!

Aforismeja
Kiikoisista.

Kiikan
Nuorisotalo,
iltamien
pitopaikka.

Tietoja Äetsän kunnasta

Äetsän kunta sijaitsee vehmaassa Kokemäenjokilaaksossa Satakunnan ja Pirkanmaan rajalla. Tervetuloa ihastumaan Äetsään!

Kunnan alue

Maapinta-ala 233 km², josta vettä 7,9 km²
Rakennuskaava-alue n. 687 ha, josta asuinalueet n. 200 ha
Teollisuusalueet n. 170 ha

Etäisyyksiä

Vammalaan 15 km,
Huittisiin 15 km,
Tampereelle 67 km,
Turkuun 110 km,
Poriin 75 km,
Helsinkiin 195 km.

Väestö

Asukasluvu 1. 1. 2004: 4977

Kunnan suurimpia yksityisiä työnantajia

* Finnish Chemicals Oy
* Salmi-Yhtiöt
* Mar-Con Oy Kumitehdas
* Kumijaloste Oy

Äetsä tarjoaa:

- korkeatasoiset vapaa-ajanpalvelut uimahalleineen, palloilu- ja squash-halleineen tai vaikkapa kolmen tähden ratas- ja koulun
- läntisen Suomen valtavirta Kokemäenjoen puolestaan tarjoaa ainutlaatuisen elementin soudun ja urheilukalastuksen ystäville
- edullisia pientalotontteja vaikkapa Kokemäenjoen tuntumasta
- toimivan ympäristön ja suotuisat olosuhteet oman yrityksen perustamiseen

Äetsän kunta, PI 24, 32741 ÄETSÄ
puh. (03) 51 381, fax (03) 513 3172
e-mail: aetsan.kunta@aetsa.fi,
www.aetsa.fi

Pyhäkylän koulupiiri

Yleisen kokouksen valitsema Hanketoimikunta kokoontui 6. 6. 2004 Antti Kaasalaisella Huittisissa. Todettiin, että kuvien ja tietojen keräys ja myös tallentaminen on lähtenyt käyntiin. Jo runsaasti yli 100 valokuvaa on keräyksen tulos tähän mennessä. Toimikunta kiittää kaikkia jo tietoja toimittaneita. Vain yhdessä aktiivisesti toimimalla pääsemme hyvään lopputulokseen.

Toimikunta haluaa korostaa sitä, että tavoitteena todellakin on saada tiedot mahdollisimman monen koulupiirimme perheen elämäkaaresta Pyhäjärveltä tähän päivään. Siksi tarvitaan mm. seuraavia tietoja:

- Pyhäjärvellä asuneiden henkilöiden nimet ja ammatit, tietoja harrastuksista, osallistumisesta järjestö- tai erilaisiin luottamustehtäviin yms.

- Perheen evakkopaikkakunta 1939-1941.

- Kuka palasi jatkosodan aikana takaisin Pyhäjärvelle.

- Perheen evakkopaikkakunnat vuodesta 1944 alkaen ja mihin uusi koti

lupolisesti rakennettiin.

- Onko perheen Pyhäjärvellä syntyneitä jäseniä vielä elossa ja missä asuvat.

- Tietoja täällä syntyneistä ja myös heidän jälkikasvustaan. Heidän ammateistaan, harrastuksistaan, missä asuvat jne.

Kannattaa nähdä vai-vaa sen eteen, että mahdollisimman monen perheen tiedot aikanan löytyvät meidän oman koulupiirimme elämästä Pyhäjärveltä tähän päivään kertovasta "sukukirjasta."

Mihin tiedot lähetetään? Valokuvia ja muut tiedot lähetetään Toivo Hinkkaselle, Koskisenie 6, 38300 Kiikka. Jos jollakin on asianmukaiset välineet, niin pelkkää tietoja voi lähettää myös sähköisesti: hinkkanen@kopteri.net. Valokuvia ja erilaisia tietoja voi ja tulee lähettää jatkuvasti eli heti, kun niitä on kohtuullinen määrä kasassa. Näin tasataan työruuhkaa tietojen ylös kirjatessa ja kuvia talentaessa.

Kesäisin tervetse!
PYHÄKYLÄN
KOULUPIIRIN
HANKETOIMIKUNTA

Kukot Pyhäjärvellä

Kukkojen Sukuseura vietti 40-vuotisi juhlaansa kesäsesäissä Pyhäjärven kirkonmäellä sunnuntaina 13.6. Neljän päivän kotiseutumakaja ajoittui 11-14. väliseksi ajaksi. Juhlaan osallistui 66 suvun jäsentä ja matkaa taitettiin kahdella eri linja-autolla ja yhdellä henkilöautolla. Toinen puoli matkustajista yöpyi Käiksalmissa ja Musakan Lomaranta majoitti toisen ryhmän. Joka päivä kuitenkin tavattiin pariin otteeseen.

Sunnuntaiaamuna kokoonnuttiin sankarihautausmaalle, jossa käen kukussa hiljennettiin kuuntelemaan Riitta Honkalan hartauspuhetta. Sukuseuran yhteiset kukat laskivat puheenjohtaja Jari Kukko ja Kaarina Uusihakala. Yhteisesti veisatu virren jälkeen siirryttiin läheiselle kirkkoaholle vietämään sukujuhlaa ja kokousta. Puheenjohtaja Jari Kukko toi tervehdyksessään esiin sukuseuran vaiheita 40-vuoden ajalta. Poisnukuneita sukuseuran jäseniä kunnioitettiin hiljaisella hetkellä. Kaarina Uusihakala

Kukkojen sukuseuran osanottajat kotimaisemissa Pyhäjärvellä.

lausui tilaisuuteen kirjoittamansa juhralunon ja Reino Äikiä esitteli puheessaan entistä Vpl. Pyhäjärven pitäjää

ja suvun asuma-alueita eri kylissä.

Kokouksen puheenjohtaja toimi Jari Kukko ja sihteerinä

oli Ence Kämäräinen. Vuoden 2003 toimintakertomus ja tilit hyväksyttiin ja vastuuvapaus myönnettiin. Suku-

seura pitää joka toinen vuosi sukukokouksen ja juhlan ja joka toinen vuosi Pyhäjärvi-juhlien yhteydessä vain kokouksen ja niinpä toimintasuunnitelmaan sisältyi Ikaalissa 2005 pelkkä sukukokous. Jäsenmaksut vahvistettiin henkilöjäsenet 20, perhejäsen 10 ja ainaisjäsenet 100. Talousarvio hyväksyttiin. Hallitukseen valittiin seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi Veikko Kukko uudelleen ja Pekka Kukon ja Aarre Kuusivuonon jättäessä paikkansa täytettäväksi heidän tilalleen valittiin Paula Latva ja Marja Kotasalmi. Varsinaisina tilintarkastajina jatkavat Yrjö Kaasalainen ja Asko Kukko sekä varalla Liisa Kukko ja Anitta Jokinen.

Sukuseuran kunniajäseneksi kutsuttiin hallituksen edellinen puheenjohtaja Erkki Honkala. Karjalan Liiton hopeinen ansiomerkki oli myönnetty Viljo Kukolle ja Pekka Kukolle. Kokouksessa paikalla olleet Aarre Kuusivuonon, Veikko Kukon ja Arvo Kukko saivat liiton pronssi-semerkin.

Sukujuhlan päätteeksi su-

ku matkaili aurinkoiselle miltei pelitynnele Laatokalle ja Konevitsan Luostarisaarella, jossa nähtävyyksiin tutustuttiin Antti Musakan opastuksella. Illalla koko suku kokoontui vielä Musakan Lomarantaan, jossa yhteistä iltaa vietettiin saunomisen, arpajaisen ja mölkkypelin merkeissä. Jännittävä ottelu käytiin 10-henkisen joukkuein ja kokonaislavin voitit täpärästi 2-1 vihreiden eli Lomarannan joukkue. Hiljaisesta poistui vielä Musakan matkaseurue yöpuulle ja näin koko Lomarannan tienoo hiljenti.

Sukumatkan aikana linja-autot ja taksit kiertelivät suvun jäsenten syntysijoilla ja varsinkin nuoremman polven edustajat olivat ihmeissään palauttaa mielin mummon ja ukon tarinoita Pyhäjärveltä. Näitä tarinoita saamme varmasti lukea vielä seuraavista Pyhäjärvi-lehden numeroista.

REINO ÄIKIÄ

Pakariset kokoontuivat Vammalassa

Juho ja Helen Pakarisen jälkeläisiä on elossa tietojemme mukaan 231 henkilöä ja heistä paikalla on nyt Vammalassa n. 100 totesi kokouksensa Esko Pakarinen tervehdyksessään juhlapaikalla Vehmaan tilalla sunnuntaina 6. kesäkuuta. Jo ennen päiväjulhaan suurin osa juhla-aiheita kokoontui Pyhän Olavin kirkkoon, jossa pastori Mirja Tenkanen suoritti uusitun kirkon esittelyn ja lyhyen hartaushetken. Tyrvään kirkkomaalla laskettiin kukkia Maria Pakarisen (1873-1959), hänen poikansa Juho Pakarisen (1898-1949) ja tämän vaimon Anna-Liisa Pakarisen (1902-1989) haudoille ja samalla hiljennettiin myöskin Karjalan jääneiden vainajien muistomerkille.

Vehmaan tilalla nautittiin sukuteriaa jonka jälkeen ko-

Pakaristen suku yhteiskuvassa Vehmaan tilalla.

koontuittiin sukukokoukseen. Puhetta johti Esko Pakarinen ja sihteerinä toimi Leila Kivistö. Heidät valittiin

myöskin sukuseuran hallituksen puuhahenkilöiksi. Muut edustajat valittiin jokaisesta sukuhaarasta. Ko-

kouksen yhteydessä esiteltiin sukuhaaroittain kaikki paikalla olleet suvun jäsenet. Kerttu Pakarinen lausui ja Karjalaisen laulukin heläytettiin. Suku kokoontui nyt ensimmäisen kerran näin laajassa mitassa. Tarkoituksena on ryhtyä muistelemaan vanhoja Karjalan aikuisia tapahtumia niin valokuvien kuin tarinoidenkin muodossa. Samoin molempien evakkotapaileiden vaiheet kirjataan muistiin. Kun aineistoa on saatu kokoon päidetään siitä saadaanko oikein oma Pakaristen sukujulkaisu aikaiseksi. Tietoja kerää tässä vaiheessa talteen Esko Pakarinen osoite Salkolannokka 25, 31470 Somerniempi puh. 0400 817 952.

REINO ÄIKIÄ

Nuorten palsta

Rippikoulu tänään

Nykyisin rippikoulut käydään useimmiten leiririppikouluina. Esimerkiksi omassa seurakunnassani Nokialla, jossa on tänä vuonna rippikouluikäisiä noin 300, leirejä järjestetään toistakymmentä, mutta päivärippikouluja on vain yksi. Erikoisleirejä Nokian seurakunnassa järjestetään tänä vuonna kuusi, urheilurippikoulu Kaartoella ja pyöräilyrippikoulu Ahvenanmaalla. Useimmat leirit ovat kesällä. Minäkin olen leirillä, mutta se pidettiin jo tavalla.

Ennen varsinaista leiriä oli muutamia yhteisiä kokouksia ja kirkossa käyntejä. Jokaisen piti myös käydä yksin kolmessa erilaisessa seurakunnan järjestämässä tapahtumassa, kuten nuorten illassa, nuorten messussa, Kauneimmat joululaulu-tilaisuudessa tai jossakin konsertissa.

Leiri pidettiin Nokian seurakunnan leirikeskuksessa Urhatussa. Ennen viikon mittaista "pääleiriä" oli yksi viikonloppuleiri. Päivärytmi oli molemmilla leireillä lähes samanlainen. Mielestäni on hyvä, että rippikoulu koostuu kahdesta osasta, sillä viikonloppuleirillä etdi tutustua muuhun ja pidempää leiriä odotti innolla, kun tiesi taas näkevän kaverit. Pakkaaminenkin oli helpompaa, kun tiesi mitä tarvitsee eikä jalkimäiselle osiolla ottaa mukaan niin paljon turhaa tavaraa kuin ensimmäiselle.

Majoittuminen oli kahdeksan hengen huoneissa, ja jokaisessa huoneessa nukkui leiriläisten lisäksi yksi "isonen". Isosia oli yhteensä kuusi ja he toimivat varsinaisten vetäjien, papin ja kahden nuorisoohjaajan, apulaisina.

Leirillä työskenneltiin ryhmässä, jotka toimivat isosen

juholla. Ryhmillä oli joka päivä jokin tehtävä: jumalanpalvelus, ruoka, siivous, päivystys tai vapaavuoro. "Jumisryhmä" valmisti seuraavan päivän jumalanpalveluksen eli valitsi virret ja teki esirukouksen. Seuraavan aamun jumalanpalveluksessa ryhmäläiset lukivat lukukapaleita ja rukoukset. Ruokaryhmä siivosi ruokailun jälkeen pöydät ja tarjotit väli- ja iltapalan. Siivousryhmä imuroi kerran päivässä salin, käyvät ja aulan, huoneiden siivouksesta vastasi astukkaat. Päivystysryhmäläiset huolehtivat salin järjestyksestä.

Päivä alkoi aina "päivän biisillä", eli kun oli herätty, mentiin salin lattialle istumaan ja siellä soitettiin jokin gospel-kappale, jonka aikana saattoi vielä torkua. Seuraavaksi oli vuorossa aamupala ja jumalanpalvelus, jonka jälkeen oli hieman vapaa-aikaa ennen oppitunteja. Niitä pitivät pappi, nuorisotyönohjaajat ja isokset sekä vierailijat kanttori ja lähetystyöntekijä. Aamulla tunteja oli kaksi tai kolme. Puolenpäivän aikaan oli ruokailu, jonka jälkeen mentiin ulos "leikkimään" ja sitten taas tunneille. Illalla oli yleensä vapaata ennen iltahjelmaa ja iltapalaa. Ennen nukkumaanmenoa oli vielä iltahartaus, jonka pitivät isokset.

Oppitunneilla keskusteltiin paljon monenlaisista aiheista, mutta toki raamatunkin luettiin ja esim. 10 käskyä, Isä meidän rukous, Herran siunaus ja lähetyskäsky opeteltiin ulkoa.

"Ohjelman" välissä oli myös vapaa-aikaa, eivät päivät siis mitään rääkkäystä olleet! Ja ainakin minun mielestäni rippikouluissa oli mukavaa!

LIISA NASKALI, 15 v.

Joonas viihtyy maalla

Joonas Hinkkanen on 16-vuotias turkulaispoika, jonka suuri yleisö tapasi toistomissa Turun Vpl. Pyhäjärvi-juhlassa ahkerana lähetti-pöikana isänsä Tuomo Hinkkanen ja muun julhatoimikunnan apuna. Sukujouret Karjalaan ja Pyhäjärvelle Joonas omaa isänsä Hinkkanen suvun kautta. Monessa mukana ollut pyhäjärveläisvaukkuttajaa isoisäänsä Emil Hinkkasta Joonas ei ehtinyt milloinkaan tavata mutta viime vuonna kuolleen isoiäntänsä Kyllikin ja hänen maikoiset karjalampiirakkansa ja muut herkut Joonas kyllä muistaa vielä pitkään.

Turusta kiirehditään aina kun on mahdollista Kokemäen Kauvatsalle, jossa isovanhempien maatilaa tanus-keskus on yhteisenä kokoon-

Joonas maatilalla maastossa.

tumispaikkana. Juuri haastattelupäivänä toukokuun lopulla oli kukkamaita laitettua yhdessä isän kanssa kunntoon. Sade keskeytti työt mutta myöhemmin niitä on helppo jatkaa. Ford Dextra traktori liikkuu jo pihapiirissä Joonaksen käsissä. Yleiset tiet saavat vielä odottaa, sillä

vielä ajoon tarvittava kortti puuttuu.

Tiivis opiskelu Purontaan yläasteella Turussa on päättynyt lähes yhdeksänsä keskiarvon omaavaan todistukseen ja edessä on siirtyminen Kupittaa lukioon. Kiitokseksi ahkerasta opiskelusta Joonas sai kaksi stipendidiä niistä toinen Turun Sanomien jakama viestintästipendi. Saa nähdä innostuuko Joonas kirjoittelemaan joskus juttuja vaikka Pyhäjärvi-lehteen. Valokuvia hän ainakin osaa jo ottaa, sillä ainakin kolmen viime vuoden aikana Joonas on osallistunut isänsä mukana Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston kokoukseen ja kuistautunut kokouksen osanottajiksi selkeään lehtikuvaan.

Joonaksen päivät Turussa kuluvat kaverien kanssa yhteisissä tapaamisissa. Vapaa-aikaa ja kesälomat ollaan maalla ja siellähän sitä puuhaa riittää. Kerran on Joonas ehtinyt käymään jo Karjalassa ja Pyhäjärvellä mutta nyt kesäkuussa isän kanssa osallistuttiin Hinkkasten Sukuseuran kesämatkaan Karjalaan ja Lahnavalkamaan. Joonas on varmasti yksi nuorimmista Vpl. Pyhäjärvi-lehden tilaajista, sillä hänelle tulee lehti omalla nimellä.

Varmasti tapaamme Joonaksen Pyhäjärvi-juhilla Äetsässä ja elokuussa Turussa olevat Hinkkasten Sukuseuran kokoustapahtumat antavat monenlaista puuhaa.

REINO ÄIKIÄ

Rakas puolisoni, isämme ja ukkimme

Pentti Pellervo PULAKKA

* 5. 10. 1927 Vpl. Pyhäjärvellä
† 11. 5. 2004 Kokkolassa

Sanomattomasti kaivatun

Päivi

Pekka ja Mirjam

Tuomas, Marja, Joonas ja Jaakko

Timo, Lauriina, Pekko sekä

Zsolt perheineen

Lauri, Maria, Meeri, Anna ja Roosa

muut sukulaiset ja ystävät

*Herra on minun paimeneni,
ei minulta mitään puutu.
Vihertävälle niitylle hän vie
minut lepäämään;
virvoittavien vetten rykö
hän minut johdattaa.*

Suinaus toimitettu 28. 5. 2004 Kaarlen kirkossa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Kirkonsanoma

Jumalaan voi luottaa

Pyhäjärveläisten juhla mielessäni olen lueskellut viime päivinä kahta kirjaa. Toinen kirja on hilljättäin julkaistu Eilispäivän Suomi. Se kertoo sota-ajasta toipuvasta Suomesta vuosina 1945-1965. Toinen kirja on nimeltään Vaineneet tempelit. Vuonna 1953 julkaistu kirja kertoo rajan taakse jääneiden luterilaisten ja ortodoksisien seurakuntien kirkosta. Minun, rauhan aikana syntyneen länsisuomalaisen, on mahdollonta täysin käsittää niitä menetyksiä ja kärsimyksiä, joita varsinkin Karjalan heimo on saanut sotien takia kokea. Kappaleen luetuani huomaan olevani pitkään hyvin hilljättäin. Kyseisen: "Miten me mukavuuksien täyttämään elämään tunnottuneet ikäluokat kestäsimme vastaavanlaisessa tilanteessa? Missä olisimme nyt, jollei kansa olisi aikoinaan urhoillisesti taistellut?"

Samalla kun lukematot tietolähteet, kuten elokuvat, romaanit, arkistot ja muistelmät, luovat jatkuvasti tarkentuvaa kokonaiskuvaa menneistä vuosikymmenistä, ne synnyttävät myös voimakkaita tunteita ja unelmia, usein myös rukouksia. Kun Isä meidän -rukouksessa seurakunta pyytää "päästä meidät pahasta", uskon, että jokainen sodan kokenut kirjokivieras samalla pyytää: "Herra, varjele maataamme sodalta!"

Vaineneet tempelit -kirjassa kerrotaan, miten viimeiset pyhäjärveläiset jäivät koteistunsa silmissään kuva ilmillekeissä olevasta kirkostaan. Vastaavanlaisen kohtalon kokivat lähes kaikki muutkin tempelit. Kirjan muissa kappaleissa on mielenkiintoista kuvata, miten kirkon seinissä ja kirkon kirkon seinissä on painettu kullattui kirjaimin vain

Kiikan kirkkoherra
Jouni Pihlajamaa.

lyhenne 1. Kor. 10:13. Jumalaan voi luottaa. Lause on otettu Viipurin hippukunnan viimeisen piispan Ilmari Salomiehen kirjaan kirjoittamista saatesanoista.

Onneksemme suko ja toivo eivät ole riippuvaisia maallista yksitoikkohdistusta. Jumala lahjoittaa ihmisille uskon, toivon ja tulevaisuuden. Jumalan armo on ansioiton lahja, jota tarjotaan jokaiselle. Hänen voimansa tulee täydelliseksi usein juuri silloin, kun koemme myöskin itsemme tärkeän särkyneen. Siinä on kristityn perimmäinen levollisuus ja elämäntalon salaisuus. Olemme Jumalan muistissa, tapahtui meille mitä tahansa. Tätä kokemusta Jumalan uskollisuudesta raamattu on täynnä.

Toivotan kaikille juhlaiverrille siunattuja ja jälleennemisen ilon täyttämää kesäpäivää täällä Aetsän Kiikassa!

JOUNI PIHLAJAMA

Kiikan seurakunnan
kirkkoherra

Pentti Pulakka on poissa

Pentti Pellervo Pulakka kuoli Keski-Pohjanmaan Keskussairaalaan lyhyen sairauden murtamana tiistaina 11. 5. 2004. Hän oli syntynyt Vpl. Pyhäjärven Noitermaan kylässä 5. 10. 1927 Pekka ja Anna Pulakan neljänä lapsena.

Pentti Pulakka joutui kokemaan saman kuin kaikki hänen sukupolvensa karjalaiset, kun lapsuusvuodet keskeytyivät talvisotaan. Väliurhan aikana Pulakan perhe palasi Noitermaan Vanhallaemälle ja rakensi uuden kodin sodassa tuhoutuneen tilalle. Lopullisen lähdön vuoro tuli syksyllä 1944. Kyllä jo tyhjennettyä Pentti palasi sinne erään ystävänsä kanssa jättämään jäähyväisiä. Tätä lähtöä hän on kuvannut kirjoituksessaan Keski-Pohjanmaa-lehdessä 20. 9. 1974 seuraavalla tavalla: "Isä oli lähtessään siistinyt tuvan ja paikkoja ei oltu soitetu. Viimeiset kävelyt kotipihalla eivät olleet ilohyppyjä. Ne tehtiin hitain ja hartain askelin. Tuussa oli pois otetun seinäkellon alta paljastunut valea paikka seinäpölvissä Tuohon paikkaan kirjoitin: läksin kotoa 21. 9. 1944 klo 10.15. Sen alle jatkon: palasin takaisin. Päiväys jäi avoimeksi." - Sama tulevaisuudensuku ja luottamus oli leimallista kaikille hänen toivuilleen loppuun saakka.

Sodan jälkeen toisiaan seuravivat evakotaival monine vaiheineen, maamieskoulu, opinnot Alkio-opistossa ja Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa sekä työpaikat Keski-suomalaisen alue-toimittajana Orivedellä 1954-1956, Alkio-opiston opettajana Pernössä 1956-1957, Haapaveden

Opetusneuvos
Pentti Pulakka.

opiston johtajana 1957-1964. Tärkeimmän elämäntätönsä hän teki Keski-Pohjanmaa-lehden pitkäaikaisena päätoimittajana 1964-1990. Koulutukseltaan Pentti Pulakka oli yhteiskuntatieteiden maisteri. Opetusneuvoksen arvonimi hänelle myönnettiin vuonna 1980.

Vaikka pysyikin loppuun asti sydänjuuriaan myöten karjalaisena, Pentti Pulakka oli tärkeä vaikuttaja keski-pohjalaisessa yhteiskunta- ja kulttuurirympäristössä. Karjalaiselle luonteelle ominaiset hän sopeutti nopeasti muuttuvien olosuhteisiin ja jo myöskin monin uuden kotisuutensa hyväksi. Tästä ovat osoituksena monet luottamusotimet, mm. Kaarlen kunnonvaltuutossa, Keski-Pohjanmaan musiikkiohjelmien johtokunnan puheenjohtajana, Kokkolan seurakuntayhtymän kirkkovaltuutettuna sekä Kaustisen kansanmusiikkijuhlien valtuutuksen jäsenenä ja varapuheenjohtajana. Mieli-pekavaijuttajan ja kansansivistäjän kutsumustaan hän

toteutti kirjoittamallaan yli viidellä tuhannella alakertakirjoituksellaan ja kolumnillaan. Näistä kirjoituksista on koottu kirja "Kolummin vuosikymmenet". Yhtä paljon hän kirjoitti Keski-Pohjanmaa-lehden pääkirjoituksia. Muita Pentti Pulakan kirjallisia töitä olivat Keski-Pohjanmaa-lehden laaja historikki sekä eläkevuosien suurteos, "Keski-pohjalaisia elämäkertoja"-kirjan toimitaminen.

Pentti Pulakkaa siunattiin pitkällä, onnellisella avioliitolla opiskelutoveri Päivin, o.s. Mustamäki kanssa. He olisivat viettäneet 50-vuotishääpäiväänsä kesäkuun alussa. Avioliitosta syntyi neljä poikaa, jotka kaikki toimivat ammattimusiikkoina. Suuri menetyksensä ainoan tyttären varhainen poismeno. Isän sivistystahto ja kulttuurinäkemykset heijastuivat perhe-elämään monin tavoin, ei vähiten poikien elämäntien varikoiden tukemisessa.

Pentti Pulakka oli tasapainoinen ja ehjä ihminen. Tämä ilmeni sekä hänen yksityisessä että julkisessa elämässään, kotona ja työssä. Keski-Pohjanmaa-lehden nykyiset päätoimittajat Lassi Jaakkola ja Matti Kalliokoski sanoivat sen tavoin tiivistettynä: "Pentti Pulakka voi kuvata tiivistä: hän oli vakaumuksen mies. Valistuneen karjalaisperheen vesana hän omauski jo kotonaan kristillisyyden, raittisuuden, nuorisoesiäisyyden ja osuustoimintatieteen. Vakaan pohjan ansiosta hän edisti ilon kiittoa mutta määrätietoisesti omiksi kokemiaan asioita. Hänen ajatuksensa, sanansa ja tekonsa kulkivat samaan

suuntaan."

Pentti Pulakka toi monissa kirjoituksissa ja puheissa selkeästi esiin kantansa Karjala-kysymyksestä. Kokkolan Karjalaisen 60-vuotisjuhlassa vuonna 2001 hän muotoili asian seuraavasti: "En voi lopettaa puhetta viittaamaan viime aikoina virinneeseen Karjalan palautuskeskusteluun. On tärkeää, että siitä keskustellaan. Suomalaisen ja ainakin karjalaisen on rohjettava sanoa, että Karjalan riistämisen muun Suomen yhteydestä oli historiallinen vääryys." Jo varhain hän toi esiin myös toivonsa, että suhteet naapurimaan kehittyisivät sellaisiksi, että vieraallut vanhoilla koteilla tulisivat mahdollisiksi ja että olosuhteet siellä paranisivat.

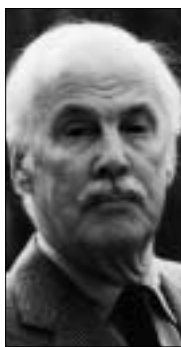
Välirauhan aikana Vanhallaemälle rakennettu talo on yhä pystyssä ja asutettu. Isäni sai toteuttaa pitkäaikaisen toivonsa ja vieraili siellä pariin otteeseen 1990-luvulla. Täksi kesäki hän suunnitteli päkän mittaista käyntiä menetetty kotoisudelle, matkaa, jonka hän halusi tehdä yhdessä puolisonsa, lastensa ja lastenlastensa kanssa. Täksi suunnitelma ei saanut toteutua.

Muistotilaisuudessa puhunut Sitran pääjohtaja Esko Aho - entinen Keski-Pohjanmaa-lehden kesätoimittaja - korosti, kuinka Pentti Pulakka oli yksi siitä sukupolvesta, joka nykypäivän näkökulmasta uskomattomien uhrauksien ja ponnistuksen loi perustan Suomen nykyiselle hyvinvoinnille. Tästä me nuoremmat saamme olla kiitollisia koko hänen sukupolvelleen.

LAURI PULAKKA

Martti Maunu Toiviainen 23. 3.–9. 5. 2004

Martti Maunu Toiviainen syntyi kansakoulunopettaja Tuomas Toiviaisen 11 lapsineen perheeseen Metsäpirtin Terentillä 23. 3. 1915. Perhe muutti isän työn myötä Terjoelle, missä Martti kirjoitti ylioppilaaksi Terjoen yhteislyseosta 1934. Hän opiskeli Helsingin yliopistossa kielinä ja filosofiaa ja siirtyi matkatoimistoalalle. Hän oli virkailijana, toimistopäällikkönä ja apulaisjohtajana Matkatoimisto Kaleva Oy:ssä, toimitusjohtajana Matkayhtymä Oy:ssä ja Suomen Lomat-osuuskunnassa ja viimeksi Suomen Matkatoimistoyhdistyksen pääsihteerinä vuoteen 1976 saakka. Avioliiton hän solmi 1940 vuoripurilaisen Hilka Savolaisen kanssa. Avioliitosta syntyi neljä lasta. Martti harrasti musiikkia ja kuului useampaankin kuoron, mm. Ylioppilaskunnan Laulajiin. Hän osallistui kolmeen ensimmäiseen YL:n Amerikan-matkaan. Tämän kuoron kvartetti kävi esittämässä kauniin lauluterveydyksensä hänen arkkunsa ääressä Tapiolan kirkossa. Martti aloitti kuoroharrastuksen jo Terjoella Terjoen taiteenyhteistyksen kuorossa. Hän oli myös monivuotinen Tapio-

Martti Toiviainen.

veti mukaansa joukon veljiään ja muita sukulaisiaan. Martti osallistui perustavan kokouksen järjestelyihin Savonlinnassa Eino Toiviaisen kotona.

Martti kirjoitti vuonna 1982 tutkimuksen "Toiviaiset-Laatokankyntäjien suku", jossa Toiviaisten suku on ensi kerran kokonaisuudessaan selvitetty. Se ilmestyi seuraavan vuoden puolella musiikkiseuran toimesta. Marttin johdolla työskennellyt toimikunta sai työnsä, eli teoksen "Toiviaiset-suku Karjalan meren rantamilta" valmiiksi huhtikuussa 1988. Teos pohjautuu pääosin Marttin tekemään työhön ja sisältää runsaasti kuvia ja artikkeleita. Marttin tutkijantyö jatkui sukuseurassa tämänkin jälkeen ja sai seurakseen muidenkin kirjoittajien tutkimuksia.

Vuoden 1983 sukukokouksessa Martti valittiin "suvun vanhimaksi", johon kunniavanhimman liittyy automaattisesti sukuseuraston puheenjohtajuus. Tätä tehtävää Martti hoiti arvokkaalla

tavalla poismenoonsa asti.

Toiviaiset on talonpoikaissuku, jonka 14 sukunhaaraa ovat lähtöisin kymmeneltä paikkakunnalta Karjalasta. Martti Toiviainen edusti Kostermana Söyringin sukuhaaraa Pyhäjärveltä.

Sukuseuran toiminta oli hänen puheenjohtajakaudellaan vilkasta. Seuran lehti alkoi säännöllisesti ilmestyä. Seuran jäsenmäärä on jatkuvasti hilljättäin kasvanut ja osanottajia vuosikokouksissa on ollut säännöllisesti ilmeistä. Vuoden 1983 sukukokouksessa Martti Toiviainen toimi puheenjohtajana ja komppanin päällikkönä. Kolmannen haavoittumisen jälkeen hänet siirrettiin toimistuseprika Mikkelin Päämajaan. Hänen viimeinen sotilasuransa oli majuri. Hänet palkittiin kullisilla kunniamerkeillä.

Hänen taipaleensa päätyi äitienpäivänä seitsemändeen infarktiin.

Omaiset ja sukulaiset kävivät jättämässään jällehyväiset Tapiolan kirkossa 21. 5. 2004.

MAURTI TOIVIAINEN

vpl. Pyhäjärvi

Muistoja siskostani Irmelistä

Irmeli syntyi Savonlinnassa lokakuussa 1949 Aila ja Einarin Humalan toiseksi lapseksi eli nuoremaksi sisarekseni. Savonlinnasta vuoden ikäisenä Irmeli ja perhe muuttivat Kouvolaan. Täällä Irmeli vietti lapsuus- ja nuoruusvuotensa.

Hän kirjoitti ylioppilaaksi 1968 ja sen jälkeen lähti Ranskaan Nancyyn opiskelumaan toimintaterapeutiksi. Täällä hän tutustui yliopistolla tulevaan mieheensä Antero Lahtiseen, joka myös oli opiskellessa siellä. Naimisiin mentään heidän ensimmäinen yhteinen kotinsa tuli Turkuun. Sieltä matka jatkui Raumalle, mistä seurasi muutto Pariisiin.

Täällä Irmeli syntyi perheeseen Sebastian. Työt veivät taas eteenpäin ja Roomaan. Täällä muutama vuosi ja hetken piipahdus kotimaahan Helsinkiin, josta Englantiin, jossa koti tuli Epsolin kaupunkiin Lontoon lähistölle.

Saimme Irmelin kanssa viettäähän hyvän ja turvallisen lapsuuden. Meillä kävi paljon sukulaisia ja ystäviä vie-

raisilla karjalaiseen tapaan. Isällä oli tapana sanoa, että vieraat tulevat ajallaan ja talo elää tavallaan.

Joka kesä kävimme Parkanossa isän Eero-veljen ja vaimonsa Allin luona, jotka olivat myös Irmelin kummit.

Aikuiset tekivät heinätoittoa ja lapset nauttivat kesän ja maalaistalon ihanouksista. Meillä oli kahvit ja eväät mukana ja heinätoitoiden välillä pääsimme uimaan. Oli lehmä, lampaita, kanoja, hevonen; pienelle ihmiselle suuria asioita.

Kävimme isän siskojen Annan ja Toinin luona kuin myös hänen veljensä Erkin ja Soinin luona näillä keuhkokuumeimatkoilla. Isä on aina pitänyt ja pitää edelleen yhteyttä sukulaisiin.

Irmeli oli taiteellisesti lahjakas. Hän maalasi tauluja, joita me sukulaiset saimme lahjoiksi.

Maailmalla Irmeli kiinnostui eri maiden ruokakulttuureista ja hänestä itsestään kehittyi suorastaan mestarikokki. Ranskalainen ja italialainen keittiö näkyivät

loistavasti hänen ruuissaan. Mutta kuitenkin mikään ei vieraat tulevat ajallaan ja talo elää tavallaan. Niinpä lähetimme hänelle leipäpaketteja aina silloin tällöin Suomesta.

Englannissa puutarhan hoito kehittyi Irmelille rakkaaksi harrastukseksi ja olihan siellä oma pihapuutarha ja leuto ilmasto. Niinpä piha oli pensaita ja kukkia täynnä, jopa isot jukkapaletutkin kukkivat pihassa.

Yhtenä jouluna hän lähetti minulle joulunantelit omasta pihapuustaan. Puhelin oli se, joka ylläpiti yhteyttäni päivittäin. Se oli kuin olisi käynyt vieraisilla toisen luona, asiaa oli paljon, kerrottiin niin ilot kuin surutkin.

Irmeli oli paljon yhteydessä myös muihin sukulaisiin kirjeiden ja puhelimen välityksellä.

Viimeisten viiden vuoden aikana hänen terveytensä heikkeni voimakkaasti, mutta kuitenkin hän halusi ja jaksoi pitää huolta läheisistään säännöllisesti. Monikaan ei arvannut kuinka sai-

Sisarukset Ritva ja Irmeli Humala.

ras hän todellisuudessa oli, koska puhelimessa hän aina puhui iloisesti, eikä maininnut mitään sairauksistaan.

Pääsiäisen jälkeen 18. 4. Irmeli sai voimakkaan sairaskohtauksen ja menehtyi siihen 48 tuntia myöhemmin. Kaikki tapahtui niin nopeasti, että mitään ei ollut tehtävissä.

Irmelin toivomuksesta hänet tuotiin Suomeen kotimaahan multaan Vihtasaarelle kauniissa mahonkiarkussa. Kaikki ihanat muistot ovat sydämessäni. Kiitos sisarudesta.

Rakkaudella

siskosi RITVA

Markku Sakarias Tenkanen 22. 9. 1943–25. 4. 2004

Markku Tenkanen kuoli vaikean sairauden murtamana 25.4.2004 kotonaan Harjavallassa.

Markku syntyi 22.9.1943 Salossa neljäntenä lapsena evakkoperheeseen, joka sittemmin kasvoi vielä kahdella lapsella. Markun lapsuusvuosia leimasivat useat muutot: Salossa vietettyjen vuosien jälkeen perhe siirtyi ensin lyhyeksi ajaksi Köyliöön, sitten vuonna 1949 Tyrvälle, johon isä Martti Tenkanen – sodan vammaututtama sananjulistaja ja kirjailija – perusti huonekaluliikkeen. Vuonna 1955 perhe muutti lopulta Harjavaltaan, jossa ryhtyi harjoittamaan leipomoliikettä, ensin lähinnä Eliina-äidin voimin, mutta pian lasten avustamina.

Vaikka kodin ilmapiiri oli taloudellisen epävarmuuden ja isän sairauden vuoksi toisinaan ahdistava, Markun lapsuusvuodet olivat verraten onnellista ja seikkailun täyteistä aikaa. Kouluvuodet Tyrvällä ja sittemmin Nikkilän yhteiskoulussa eivät oppillessa miellyttäviä olleet niin mielekkäiksi kuin vanhemmat olisivat suoneet, mutta elämäntaitojen oppimisen kannalta sitäkin antoisempia. Markku loi kouluvuosiensa aikana monia elinikäisiä ystävyssuhteita ja vaali koulututtavuuttaan yleisemminkin toimimalla vuosikymmenien ajan luokkakokousten järjestäjänä.

Markku oli kiintynyt voimakkaasti äitiinsä, jonka maanläheinen olemus ja käytännöllinen elämäntattomus oli perheen koossa pitävä voima. Äidin kautta myös perheen kahdelle lapselle – Markulle ja viisi vuotta vanhemmalle Kalervolle – aukeni ura leipomoliikkeen

harjoittajina Harjavallassa.

Harjavallasta Markku löysi myös puolison, Marjatta Paavilaisen, jonka kanssa avioitui vain 19-vuotiaana ja perusti perheen. Lapsista Jarkko syntyi 1963 ja Ilmo kolme vuotta myöhemmin, ja kun Markku vuonna 1964 osti vanhempiensa kotitalon kiinnelainoineen ja leipomorakennuksineen, alkoi toimella ja työntäyteinen elämänsä, jota kesti aina 80-luvun alkuun asti, jolloin sairauskohtaus pakotti pysäyttämään kaiken uudelleen.

Parin vuosikymmenen ajan jatkunut uurrastus yrittäjänä oli kulluttanut voimat, mutta Markku sopeutui uuteen elämäntilanteeseen ja sairaseläkkeelle jäätyään löysi päivänsä uuden sisällön arjen askareista ja harrastuksista. Erityisesti hän nautti lastenlastensa seurasta ja puuhastelusta heidän kanssaan.

Muutos antoi myös mahdollisuuden syventää vuosikymmenet jatkunutta bridge-harrastusta, ja Markku otti menestyksellisesti osaa moniin sekä kansallisiin että kansainvälisiin turnauksiin ja piti mm. Satakunnan Kansassa bridge-palstaa.

Myös toiselle pitkäaikaiselle harrastukselle – Venäjän-matkailulle – jäi nyt enemmän aikaa. Vaikka Markku oli syntynyt kantasuomessa, Karjala oli luonnollisesti tullut hänelle tutuksi perheen puheissa ja yhteisten muistojen välityksellä. Jotenkin Karjala kuitenkin merkitsi Markulle

Liikkeenharjoittaja Markku Tenkanen.

enemmän kuin muille lapsille, mikä ilmeni vaikkapa siten, että Markku tapasi venäläisiä puhettaan Karjalan murteen ilmauksin, tai siten, että hän oli kova sukuloimaan, miltei pä isä-Martin tyylillä, ja halusi lastenlastensa kutsuvan itseään karjalaiseen tapaan ”ääjiksi”. Hän oli myös sukuseuramme pitkäaikainen jäsen ja toimi sen puheenjohtajana 1980–86.

Markku myös kävi lukemattomia kertoja ”Itärajan takana” (jo Neuvostoliiton aikana), ei vain vanhempiensa kotikonnuilla vaan kierrellen laajemminkin Karjalaa ja suurta Venäjän kautta, tutustuen ihmisiin ja pyrkien ymmärtämään sikäläistä elämää.

Ei liene väärin sanoa, että lopulta Markku menetti sydämensä Karjalalle, löysi karjalaisesta sielumaisesta joulusta itseään syvästi koskettavaa.

Suurten elämänmuutosten jälkeisinä vaikeina vuosina vuosikymmenten kolhutkin kestänyt avioliitto oli särkynyt. Särkyi myös toinen, vuonna 1999 solmittu liitto, mutta Venäjältä löytyi viimein kumppani, jonka kanssa Markku löysi uuden ilon ja tasapainon elämäänsä. Aleksandran ja Markun onnen ei kuitenkaan sallittu kuokistaa kuin lyhyen hetken, mutta se aika, joka heillä oli käytössä, tuli elettyä niin täydeksi kuin se vain on mahdollista.

Markun leppoisa olemus tulee ikävä. Allekirjoittaneen muistossa säilyy kuva ”Markku-sestästä”, jonka yksinkertaista elämänoh-

jetta, ”kaik järjesty”, säestää naurahdus. Tulkitin tämän aina ironisena elämänsänteenä, kieltäytymisenä antautumasta murheen valtaan sen tosiasian edessä, että kaikki, aivan kaikki, joskus katoaa. Markun kohdalla saattoi kuitenkin olla niinkin, että naurahduksen taustalla oli jokin hiljainen luottamus siitä, että kaikki ihan oikeasti myös järjesty, jatkain, mitä Markku nimitti ”äidin uskoksi”. Tämän arvoituksen jättämisestä haluan Markkua erityisesti kiittää!

Markku jäivät kaipaamaan vain Aleksandra sekä lapseni Jarkko ja Ilmo perheineen sekä laaja sukulaisten ja ystävien joukko.

ARTO TENKANEN

Kirsti-siskon muistolle

Kirsti-siskomme on poissa. Pitkän elämän jälkeen tuli iänen lepo uunpölkke matkajalle. Eihän se elämä aina niin helppoa ollut monien sairauksien häntä vaivattessa, varsinkaan viimeiset vuodet, kun liikkuminenkin oli huo- noa, mutta kotiaan hän rakasti ja sai olla siellä melkein loppuun asti hyvien kotipalvelu ihmisten avulla ja huolenpidolla. Läheiset sukulaiset olivat hänelle hyvin tärkeitä ja sisarusten lapsen sekä heidän lapsensa. Näitä pikkuhmiäsi hän muisteli, katseli valokuvia ja odotti käymään.

Yritimme tasoittaa Kirsti-siskon tietä otamalla vierailuille vanhaan kotiin sekä käymällä tervehtimässä häntä, niin kotona kuin sairaalassa. Haikaie sisarimme poisnukkumisen jälkeen,

olomme Taivaan Isälle kuitenkin kiitollisia, että hän armoasti otti luokseen väy- nene matkajan.

Kiitollisina siskollemme kaikesta entisestä siellä vanhassa kodissa ja siitä, että hän opetti meitä arvostamaan työtä, opetti nöyryyteen ja tyytyväisyyteen, haluan kiteyttää erään muistolauseen sanoilla nämä muistotani:

”Lähdit niin hiljaa, että aamu vain kuuli, sylissänsä kantoi sinut matkalle tuuli. Mut sydämeimme läpi elämän jätit muistosi lämpimän.”
Kirsti-siskomme evakkotiaival on nyt päättynyt, kiitos tästä sisaresta!

Rakkaudella:
ULLA-SISKO
ja muut läheiset

Rakkausruno kotimäelleni

*Kun palasin luoksesi,
näin että olet unohtanut minut.
En minäkään tuntenut sinua, ensin.
Ohitsesi kuljin, sitten pysähdyin.
Jokin muistutti,
jokin tuttu herätti.
Siinä sinä olti
vai oliko sittenkään?
Et sellaisena, kuin erotessamme.*

*Ei syy liene kumpaisenkaan.
Elämä erotti.*

*Ja aika,
joka kohtalon kylmä käsi.
Ja niin kun sinua kaipaasin.
Ja etsin.
Etsin ajan ja rajan takaa.
Vain unissa kävin luonasi.*

*Kun kohtasimme, olti muuttanut, vieras.
Käännyn pois.
Lakkasin näkemästä sinua.
Ja kaipaamasta.*

KIRSTI

Ellen Lillbackan elämän paras aikaansaannos ovat lapset

80 vuotta täytti Ellen Lillbacka os. Talja kesän alussa Kauhavalla. Pitkä ikä kantaa monia muistoja niin lapsuuden syntymäkylästä Vernitsalta kuin eletystä elämästä Kauhavalta.

Kun lida ja Juho Talja lapsineen tulivat talvisodan evakuoimissa Kauhavan Kyronpään taloon, ei perheen 15-vuotias Ellen aavistanut, että siitä samaisesta Kettulan kylästä tulisi hänelle pysyvä asuinpaikka koko loppuikäsi.

18-vuotiaasta Kauko Lillbackaa kiinnosti kyllään muuttaneet iloiset evakkotytöt, olihan hän itse kymmenvuotiaaksi asti asunut Pyhäjärvellä ja tyttöjen tuttu murre toi mieleen lapsuusmuistot. Taljan perhe muutti Karjalan valtauksen jälkeen takaisin Vernitsalle ja Kauhavalle jäivät jo Ellenillekin tultuksi tulleet nuoret ystävät. Kyronpään perhe sanoi lähtiessä, "jos joudutte sieltä kodistanne taas lähemmään, niin olette aina tervetulleita meille." Ja lähtöhän sieltä tulikin. Taljat tulivat takaisin Kauhavalle ja Kyronpään isäntä oli asemalla hevosella vastassa.

Ellenistä oli tällä välillä tullut luonnonkiiroineen viehättävä nuori nainen. Kauko oli myös saanut miehuutta. Puukokosepän opit oli hallinnassa ja työpaikka puukototehtaassa. Ellenin nähdessään Kauko oli myyty mies ja alkoi seurustelu ja 1945 heidät vihittiin.

Kaukon ollessa 10-vuotias, hänen äitinsä kuoli espanjantautiin Pyhäjärvellä. Sen jälkeen Kauko asui mummonsa hoivissa Kauhavalla. Ja sinne mummolan talon

Kuvat: Minna Rintala.

Malja äidille Ellen Lillbackalle!

yläkertaan Kauko toi nuorikonsa, josta tuli ensimmäinen yhteinen koti. Ellen muisteli tuota seurusteluaikaa haikaena. Tietysti oltiin nuoria ja rakastuneita, mutta kumpikin tavallaan irrallisia. Ellen kotinsa menettäneenä ja Kaukolta puuttui ympäriltä oma perhe. Mummon luona oli ollut hyvä olla, mutta jokin selittämätön ikävä oli usein läsnä. Unelmana oli oma perhe. Kosies- sa Kauko ei luvannut Ellenille onnelan yrittämistä, mutta perheestään hän lupasi ottaa vastuun ja pitää huolta ja myöhempi elämä osoitti, että oli sanansa mittainen mies. Hän oli perheen tuki ja turva.

Lillbackan perheeseen syntyi viisi lasta, kolme poikaa ja kaksi tyttöä. Isä-Kauko teki pitkää päivää ylitoimeen ja lisäestettiin valmistui veltisiä ja haarukoita. Ja suuri ilo oli koko perheellä, kun

valmistui oma koti. Kauko oli ostanut mummonsa perikunnalta muutaman hehtaarin maata. Rakennettiin oma talo ja karjasuojat. Lapsikatras loiloitsi väljistä tiloista ja navetta täyttyi karjasta. Ellen hoiti viittä lehmää, pienkarjaa ja sikoja myyntiin. Lapset kasvoivat ja toimeen tultiin, mutta mihinkään kerskakulutukseen ei ollut pienintäkään vara.

Oliko sinulla lasten elänytäksessä omat metodit? Ellenillä hymyilyttiä sana metodi-. Ne on niitä nykyajan hömpötyksiä. Kyllä minä hy-

vanhanaikaisesti kasvat- ti Tietysti lapsena heille kropsuja ja piirakoita syöttä- esäni yrittin välittää rakkaut- tani heihin, sillä jokaisen lapsen syntymä oli niin Kau- koon kuin minulle suuri ilo. Kun sitten kasvoivat suurem- maksi, niin kyllähän niitä neuvoja koitettiin antaa. Pi- tää elää ihmiseksi ja olla re- hellinen. Jos ottaa jonkin työtehtävän, se pitää tehdä hyvin. Ja pojille tietysti, että kyllä ei tapella eikä viinan kanssa pelehditä, vaan ihm- misen kanssa on eletävä su- sovassa. Tällaisia vanhan

ajan ohjeita ilman metodia.

Olen usein sanonut, että parasta mitä olen aikaansaannut elämässäni, ovat viisi lastani. Jos he joutain ovat elämässänsä saavuttaneet, se on tullut omilla ansioilla. Taloudellisesti me Kaukon kanssa emme ole voineet paljoakaan auttaa, kannustusta ja myötäelämistä sitäkin enemmän. Nythän he kaikki ovat aikuisia ja osa isovanhempia. Minun vanhanaikaisessa arvo maailmassani he kaikki täyttävät hyvän ihmisen mitat ja siinä laskutuksessa rahalla ei ole merkitys-

tä vaan muilla arvoilla. Tietysti Jorman kohdalla on tuottanut iloa, että hän on voinut tarjota työtä ja toimeentuloa sadoille ihmisille.

Ellen asuu yksin Kaukon aikoinaan rakentamassa talossa. Kauko-puoliso nukkui pois pari vuotta sitten. Syntymäpäiväksyt tytöt olivat järjestäneet juhlan äidille Jorman omistamassa ravintola Park Hotel Härmässä. Juhlinta tapahtui vain perhepiirissä, mutta kyllähän sitä joukkoa kertyi, miniöitä, vavjia, lastenlapsia 13 ja 9 lasta jo neljännessä polvessa. Ellenin sisaruskista on elossa enää 82-vuotias Oiva Talja Jyväskylässä. Oiva totesi, että hänen ikäisiä vernitsalaismiehiä on elossa vain kolme, Humalan Einarin, Lappalaisen Päivö ja hän, tyttöjä jo hieman enemmän, mutta sitkeästi sinnitellään viimeisen asti.

Lämminhenkisessä syntymäpäiväjuhlassa Markku-poika kehotti nostamaan maljan äideistä parhaimmalle, lapsenlapset lauloivat ja puolaisvävy soitti pianolla klassista musiikkia. Kyttäessä vävyn nimeä, Ellen totesi, "jokaisuuksia olen miehen tuntenut, mutta vieläkin en osaa sanoa hänen nimeään, Andrzej Szewczyk."

Ellen on kuulunut oman kylänsä ompeluseuran yli 30 vuotta. Näille uskollisille ystäville hän tarjoaa vielä viikolla kakkukahvit ja "sitten on juhlimista juhliin". Näin Ellen Lillbacka Kauhavalta, jonne meidän vernitsolaisten lämpimät terveiset ja hyvää terveyttä.

SALME RINTALA

Lillbackan äiti ja lapset: vasemmalta Markku, Jorma, Antti, äiti- Ellen, Arja Szewczyk ja Paula Ikola.

Matti Äijö on metsämies sielultaan

Ikaalisten Jylissä asuva Matti Äijö täytti 50-vuotta 16.6. Hänen isänsä oli Heikki Äijö Vpl. Pyhäjärven Vernitsalta.

Matti on tehnyt työuransa metsätalouden parissa, saman työnantajan palveluksessa jo yli 30 vuotta. Armeijan jälkeen hän opiskeli Lounais-suomen metsäkoulussa valmistuen sieltä vuosikursinsa parhaimpien joukossa. Sen jälkeen oli vuorossa työnjohtajakoulu ja työelämä. Halu oppia lisää sekä tiedonjano ovat vieneet Mattin opiskelemaan työnsä ohessa metsätaloustieteiden osastolle Seinäjoen ammattikorkeakoulun Ähtärin toimipisteessä. Tavoitteena on joulukuksi insinöörin paperit. - Tunnen olevani metsämies, siihen sanaan tiivistyy kaikki oleellinen, kaikki tietoni ja taitoni, teoria ja käytäntö. Titteli voi olla mikä tahansa, mutta metsämies olen sielultani.

Yhteiskunnallisessa elämässä Matti on vaikuttanut yhteisten asioiden puolesta jo lähes puolet elämästään. Hän on ollut Ikaalisten kaupunginvaltuustossa 24 vuot-

Kuva: Antti Kusinlahti

Matti Äijö mielimaissaan metsälammien rannalla.

ta ja -hallituksessa 12 vuotta keskustan edustajana. Poliitikka hänet tunnetaan sosiaalisen ja yhteistä etua ajavana. Rakas harrastus, urheilu, heijastuu myös poliittikan tekemiseen. Matti ei mielellään anna periksi, ei poliitikassa eikä urheilussa. - Sitkeydellä maaliin perille asti, sen opin sain jo vanhemiltani.

Tahto ja kiinnostus urhei-

luun ovat olleet Matilla voimakkaita jo lapsesta lähtien. Palkintokaapista löytyy ensimmäinen lusikka joka tuli kuusi vuotiaana hiihdosta. Ensimmäinen PM-mitali tuli jo 14-vuotiaana, sekin hiihdosta. Sekä yksilö- että joukkuelajit ovat molemmat Mattin vahvuuksia. Hiihdosta saavutettu menestys ei sulkenut pois muita lajeja, kaksinkertaiselle Pirkan hiihdon

voittajalle on tullut menestystä myös suunnistuksessa, hiihtosuunnistuksessa, metsätaitokisoissa sekä yleisurheilussa. - Vanhempi ovat aina tukeneet urheiluharrastustani, vaikka oli taloudellisesti tiukkaa niin silti sain uudet sukset. He tinkivät silloin jostain muusta. Maailman työt eivät kuitenkaan saaneet kärsiä, jos käytiin urheiluseuran kokonaisen päivän niin silloin rästin jääneet työt tehtiin yöllä.

Menevän ja toimeliaan miehen takana on perheen tuki. Arjen pyörytyksestä vastaa puoliso Kaarina Ketola, kolmen vilkkaan pojan perheen arki kuluu koulun ja harrastusten ehdoilla. Juhlo 15, Vili 14 ja Aku 12-vuotta ovat tottuneet isän kiireisiin. Tämän hetken kiireitä on 19.-20.6. kisattava Jukolan viesti Jämsällä, kilpalu johon Matti on osallistunut jo yli 30 kertaa.

Merkkipäivänsä Matti Äijö juhlii 24. kesäkuuta klo 15 alkaen Luomajärven hevospöytäsaunassa Ikaalisissa.

MINNA RINTALA

Viime lehdessä merkkipäiväutisissa oli sekaan-nasta. Antti Kaksosen perheen valokuva oli sekottu-läisen juttuun ja Hämäläisen kuva puuttui kokonaan. Oheisessa kuvassa päiväsankari Hannes Hämäläinen.

Etsitään valokuvia

Etsin valokuvia Pyhäjärven Alakylästä ja aseman lähistöltä, jotka on otettu ennen syysk 1944. Kaikki kiinnostaa niin rakennus- kuin henkilökuvia. En osta niitä, vaan nykytekniikkaa hyväksi käyttäen ottaisin niistä kopion it-

selleni, sinun kuvastasi sinun luonasi. Ilmoita minulle kirjeellä tai puhelimitse.

Timo Lappalainen, Käsi-tökgätau 16 C 3, 38210 Vammala puh. 03-511 2977 tai 050 573 5484.

Merkkipäiviä

80 vuotta täytti Huittisissa 13. 5. Esteri Pärssinen o.s. Lappalainen.

70 vuotta täytti Huittisissa 22. 5. Elli Marjamäki o.s. Happonen.

80 vuotta täytti Huittisissa 13. 5. Esteri Pärssinen o.s. Lappalainen.

70 vuotta täytti Huittisissa 22. 5. Elli Marjamäki o.s. Happonen.

Valmistuneita

Ylioppilaaksi on valmistunut Tuomas Männistö ja optometriksi (optikko) Katri Mertala o.s. Männistö. Vanhemmat Salme ja Jorma Männistö. Salmen vanhemmat Hilja ja Torsti Laamanen Vpl. Pyhäjärveltä, Porsaanmäki.

Risto Juhani Kaasalainen on valmistunut Satakunnan Ammattikorkeakoulusta Raumalta logistiikan insinööriksi. Vanhemmat Ulla ja Rauno Kaasalainen ja isovanhemmat Maria ja Bernhard Kaasalainen Konnitsan kylästä.

Turun ammattikorkeakoulusta autotinsinööriksi valmistui 12. 5. Petri Juhani Kiiski Huittisista, vanhemmat Erja ja Heikki Kiiski, isovanhemmat Iida (o.s. Repo) Sakkola, Vilakkala ja Arvi Kiiski Vpl. Pyhäjärvi Ylläpää.

Joutsenen lukioista valmistui 29. 5. ylioppilaaksi Tuomas Sakari Kukko, vanhemmat Jouko ja Riitta (o.s. Rönny) Kukko. Isovanhemmat Lauri ja Hilikka (o.s. Vuorinen) Kukko Tiitulta.

Loimaan yhteiskoulusta on päässyt ylioppilaaksi

Maija-Stiina Salonen Alastarolta. Vanhemmat Anja ja Paavo Salonen Alastaro. Anjan vanhemmat Vieno (edemsen.) ja Mikko Eronen. Paavon vanhemmat Lilja ja Reino Salonen Huittisista.

Vammalan ammattikoulusta valmistui rakennuslalle Juha Reino Markus Sikanen, Illo Vammala. Vanhemmat Ritva Salonen ja Markku Sikanen, isovanhemmat edemsenmynt Rusa ja Eemeli Sikanen Sakkola Punkalaidun. Ritvan vanhemmat Lilja ja Reino Salonen Huittisista.

www.vplpyhajarvi.fi

Tampereen seudun Vpl. Pyhäjärvikerhon kevätretki

Tampereen seudun Vpl. Pyhäjärvikerhon kevätretki tehtiin sunnuntaina 16. 5. 2004 linja-autolla Huittisten kirkkoon, jossa osallistui me Jumalanpalvelukseen ja Kaatuneitten muistopäivän juhlaan sankarihaudoilla. Kuulimme myös kaunist veteraanikuorolaulua.

Reino Äikiä oli järjestänyt meille oppaan kirkkoon sankarihaudoilta tulon jälkeen. Opas esitteli meille Huittisten kirkon historiaa ja kuulimme myös kertomuksen Pyhäjärven kirkon alttaritaulusta, joka nyt on Huittisten kirkossa ja kuinka se oli sinne päätynyt.

Huittisten karjalaiset tarjosivat meille kahvit karjalaispiirakoiden kanssa ja kyllä ne meille maistuivatkin.

Ojensimme vielä oppaallamme Pyhäjärvi-kirjan kiitokseksi.

Äikiän Reinon saatelemana nousimme taas linja-autoon ja jatkoimme retkeämme. Menimme nyt Kiikkaan Anneli Keinäsen ateljeehen, joka sijaitsee vanhassa meijerissä. Nyt sitten alkoi kova T-paitojen sovittelu ja moni meistä lähti tyttyvänsä T-paitakassi kädessä odot.

Seuraavaksi meitä otettiin jo Kinnalan Koukussa.

Tampereen Pyhäjärvi-kerholaiset Huittisten kirkossa.

Isäntäväki oli pihalla toivottelemassa tervetulleiksi. Meidät ohjattiin hyvin van-

haan pirttiin ja karjalaisjuurien emäntä kertoi talon historiasta meille. Olimme

saaneet vieraita Äetsän Pyhäjärvi-kerhosta muutamia. Siinä sitten kuulumiset vaih-

dettuamme saimme kutsun lounaspöydän ääreen ja maukastaan se oliikin.

Kun lounas oli syöty, pidimme pienen tarinatuokion. Lauloimme yhteislauluja, kuulumme runonlaulua ja yksinlauluja sekä oman kerhon "köörin" esitettävää valseja.

Lopuksi pidimme vielä arpajaiset ja onnellisia voittajia oli useita.

Kahvitilaisuuden jälkeen tutustuimme Suojeluskuntamuseoon, joka sijaitsee pihapiirissä. Monet tekivät myös ostoksia tilamyymälästä.

Mielenkiintoinen kevätretki alkoi lähennellä loppuaan. Jäljellä oli enää kotimatka. Uskon, että jokainen matkalla ollut oli tyytyväinen kevätretkeen, oltiin se monella tavoin hyvin antoisaa.

Toivotan lopuksi kaikille kerholaisille ja Pyhäjärvi-lehden lukijoille hyvää ja lämmintä kesää!

LAILA INNANEN
puheenjoht.

Papan jalanjäljillä Karjalassa

Jo pitkään mielessäni ollut Karjalan matka sai alkunsa Keikyän Supan pihasta 16. 5. klo 5.40 Liikenneyhdistyksen Putus Oy:n autolla. Matkaan lähdin isovanhempieni Elvi ja Esko Pohjolaisen sekä mieheni Juhana kanssa. Matka Suomen puolella taitui kuunnellen tarinoita Karjalasta ja miksi kukakin oli lähtenyt nyt mukaan matkaan. Kotkassa kohtasimme toisen linja-auton, johon oli noussut matkustajia Turun ja Helsingin suunnalta. Matkalaiset jaettiin kahteen ryhmään. Elsa Kaasalaisen autossa matkaa jatkoivat Musakan Lomaranassa majoittuvat ja Yrjö S. Kaasalaisen autossa Lomakylä Aquamarissa majoittuvat.

Tulli muodollisuudet hoituivat rajalla ongelmitta ja matkaa päästiin jatkamaan nopeasti. Rajan toisella puolella ei jäänyt kyllä epäilystään mihin maahan oltiin saavuttu. Suomen puolella työntekijät laittoivat viimeisiä roskia tien vierestä roskapusseihin. Venäjän puolella roskienkeräilyä on tuskin nähtykään... Mikä on sinänsä harmi, koska luonto oli muuten kaunist.

Ensimmäinen pysähdys naapurimaassa oli Sorvalin valinta, jossa "pankkiiri" vaihtoi ruplita "kassastaan". Matkaevästä saattoi ostaa itse valinnasta. Matkaa jatkettiin Viipurin kautta Muolaanjärven rannalle, jossa nautimme kahvia ja teetä sekä maistuvia leivonnaisia, joita oltiin leivottu matkalle mukaan, erityisesti Aili Vuoriston karjalampiirakat tekivät kauppansa. Myös paikallinen kauppa-auto oli löytänyt tiensä pysähdyspaikalle. Valikoimasta tartui meidän käsimme karjalan kartta,

Jakokunnan väki lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkillä.

josta oli mukava seurata matkan edistymistä. Pysähdyspaikalla oli myös horoskooppipatsaat ja sodan jälkeen räjäytetty punkkeri.

Kiviniemessä pysähdyimme katsomaan kosken kuohuntaa, joka saa alkunsa Saimaan vesistä ja päätyy lopulta Laatokkaan. Matkatunnelema nostivat Yrjön mielenkiintoiset tarinat Karjalan asioista, Tarinakivillä - video sekä kirja, jota selasimme kukin vuorollaan.

Matkustettuaamme 12 h, olimme perillä Musakan Lomaranassa. Nautimme illallisen, jonka jälkeen Yrjön porukka jatkoi matkaa Aquamariin, Pyhäjärven toi-

selle puolelle. Kiitosta pitkin antaa Putuksen Hannulle, joka taidokkaasti käänsi bus-sin pienellä tiellä ja tähtäsi sen sisään Aquamarin ka-peasta portista. Aquamarin huoneet olivat siistit ja mukavat. Venäläinen saunakulttuuri oli miehille varmasti koskemus, rakennustapaa tarkkailen ja ilman kiulua ja kauhaua saunoen! Ensimmäisenä iltana uni tuli nopeasti silmään, käen kuuntua kuunnellussa.

Amulla päivä alkoi klo 8 aamiaisella, jonka jälkeen matkasimme Musakalle pitämällä jakokunnan kokousta ja juhlimaan 100-vuotista Nuorisoseura Kataja II:sta. Ko-

kous sujui rivakasti ja asioihin saatiin päätökset Orjo Pärssinen toimiessa puheenjohtajana. Taukovoimistelu ennen juhlaa saunasta sai veren virtaamaan viluissamassa kuulijassa. Nuorisoseura Kataja II muistotilaisuus aloitettiin yhteislaululla. Ohjelmassa oli Pirjo Kiaalinen esittämä runo, jonka on kirjoittanut seuran 30-vuotisen juhlaan Aleksanteri Aava. Matti Pohjolainen oli koonnut nuorisoseuraa koskevia muistoja eri vuosikymmeniltä.

Tilaisuus päättyi Karjalaisen lauluun.

Ohjelmallisen tuokion jälkeen nautittiin kahvit Pikojoen tuntumassa. Seuraavan

neljän tunnin aikana oli aikaa tutustua paikkoihin paikallisesti. Suvut hakeutuivat omiin ryhmiinsä ja hajaantuivat hakemaan muistoja syntymäpaikoista ja -kodeista. Isät, äidit, mummut ja papat toimivat asiantuntijoina. Monella oli odotuksia ja toiveita tulevaisuutta. Itse halusin nähdä missä pappi kotipaikat olivat. Esko-pappa oli yhden ryhmän johtaja. "Lähtöön aikaa kaksi minuuttia", hän totesi matkanjohtajan elkein.

Ensimmäinen Ylä-Pohjolaisten tienoille jäi Antti Pohjolaisen kotipaikka, sitten toiselle puolelle tarinakivet, josta käännyimme Kalamajan suuntaan. Isoisovanhempieni Aino ja Antti Pohjolaisen ensimmäinen yhteinen koti on säilynyt nykypäivään asti, se tuntui hienolta. Talon ikuistin monien muiden paikkojen tavoin kameraani. Matkan varrelta monet löysivät kotitalonsa paikan ja jäivät tutkimaan paikkoja tarkemmin. Sitten Aino mummun kotipaikka vammalla, jossa on vielä kivijalkaa näkyvässä. Matkaa jatketaan eteenpäin välillä hyppien ojen yli ja koukaten metsän poikki. Metsän siemenkestä, pellon laidetta löytyy Esko-papan synnyinkoti. Aikanaan paikasta on ollut kaunis näköala Kiimajärvelle, nyt näkyä on puskittuneita.

Jatkamme matkaa pienemmässä ryhmässä Eskon viimeiseen kotipaikkaan, josta löydämme kaikkien iloksi navetan kivijalan ja ison koivun juurelta kaivon paikan, jossa on vielä kaivon renkaitakin. Matka jatkuu ta-

Jatkuu seuraavalla sivulla

kaisin Herratietä ja Myllytie-tä pitkin Pikomylyllylle ja sieltä takaisin linja-autoille. Noin neljän tunnin kierrokselle tulee matkaa n. 10 km. Illalla siistimme muistomerkkiaalueet talkoilla, minkä jälkeen oli ruokailu ja vapaata aikaa.

Kolmas päivä alkaa taas aamiaisella, jonka jälkeen halukkaat lähtevät Konevitsan luostarisaarelle, ja muut kiertävät pyhäjärven ympäri. Oppaana meillä toimii Antti Musakka, jonka tavasta kertoa saaren tapahtumista huomasi, että kerta ei ollut ensimmäinen. Voi vain kuvitella luostarin loistokautta, kun 300 munkkia on elänyt saarella omavaraisesti puutarhojen ja loisteliiden rakennusten keskellä. Kunnostustyöt saarella on käynnissä ja täytyi toivoa, että mennyt saavutetaan aikanaan. Saari-kierroksen jälkeen jatkoimme matkaa Käkisalmelle. Kahvit keitettiin Laatokan männyn kothdalla. Halukkaita uimareita matkassa oli muutamia, mutta vielä, tuulinen ja sateinen sää sai heidän mielensä muuttumaan. Käkisalmella katsottavaa olisi riittänyt enemmänkin, mutta paikka tuli tutuksi päälinenpuolien kiertöajon avulla.

Illansuussa sankarinhautausmerkillä vietettiin haartaushetki. Suvireistä lauletti ensimmäisen säkeistön jälkeen piti Matti Pohjolainen koskettavan puheen (on toisaalla lehdessä). Sankarinhauta -muistomerkillä kukat laskivat Marja Reinikka ja Yrjö S. Kaasalainen. Tilaisuus päättyi suvirren viimeiseen säkeistöön. Sieltä siirryimme kirkonpaikkaa osoittavalle muistomerkille, jossa kukat laskivat Ulla Kaasalainen ja Esko Pohjolainen. Vapaussodanmuistomerkille kukat laskivat Kirsti Toivonen ja Vilho Kaasalainen.

Seuraavaksi kiersimme yhdessä kirkonmaalla olevan täysäydenpuiston rajapaalu Yrjö S. Kaasalaisen kertosella alueen siirtymisestä Pyhäjärvi Säätiön hallintaan. Lopuksi kokoonnuimme ryhmäkävään Lahjoitusmaahan talonpoikien muistomerkkin tuntumaan.

Viimeinen aamu alkoi myös klo 8 aamiaisella, jonka

jälkeen kimpsut ja kampsut kasaan ja linja-autoon. Edessä oli pitkä matka. Paluumatka kulki samaa reittiä kuin tullessa. Pikkuhiljaa taakse jäivät Pikojoiki ja Pyhäjärven maisemat. Seuraava pysähdys oli Viipurissa pellovakupassa, ja tekstiili- ja vaate-tusalan ihmisenä täytyy sanoa, että h:n ostosaikeita tuntui toistaan hiemompien kankaiden ja tekstiilien keskellä pohlelta minuutilla! Toinen kohde Viipurissa oli pyöreäntornin juurella oleva tori, jossa kaupustelijat olivat ottamassa meitä vastaan jo parkkipaikalla. Kotimatka jatkui Sorvalin valinnan kautta kohti rajaa. Tullimuodollisuudet sujivat ongelmitta ja pian oltiin Suomen kamaralla. Kotkassa jokainen vaihtoi omaan bussiinsa ja matka jatkettiin kerton kokeuksia viime päiviltä.

Matka kokonaisuudessaan oli mielestäni onnistunut, vaikka päivät olivat melko viileitä. Luonto oli kaunistaa (jos ei katsellut roskia) ja kukkia oli vällillä silmän kantoamatoinnilla. Tulee vain mieleen, että venäläisten tulisi pitää parempaa huolta siitä mitä omistavat. Matkan aikana omat ajatukset selkiytyivät Suomen itsenäisyydestä ja arvostus kaikkia sodan aikana eläneitä kohtaan nousi entisestään. Jokaisella sodan aikana eläneellä on ollut omat tärkeät tehtävänsä. Koska elämä nykyään on niin erilaista, kuin sodan aikana, on tiedä, tulenko koskaan ymmärtämään, kuinka paljon on menetetty Suomen itsenäisyyden saavuttamiseksi. Tästä kaikesta olen kuitenkin kovin kiitollinen, ja kaiken tietämäni tulen aikanaan kertomaan myös lapsilleni, jotta hekin voivat olla kiitollisia Suomen itsenäisyydestä.

Kiitos mukavasta matkasta mummulle, papalle ja kaikille mukana olleille!

KATJA JÄRVINEN

Toimituksen lisäys:

Matkakuvausksen kirjoittaja Katja Järvinen on saanut Pyhäjärvi Säätiön käsityörahanan stipendin vuonna 2003. Hän valmistui Turun ammattikorkeakoulun Taidakatamiasta AMK-muotoilijaksi vuonna 2003.

Hovinkyläseura tiedottaa

Se valmistui sittenkin. Koulupirime 80-vuotisyhdistyksen kirjja "Hovinkylä - Ojaniemi 1924-2004" on valmistunut kahden vuoden aherruksen jälkeen!

Kirja on kahden aikaisemman kyläkirkon tapaan taiteilijasti vaatimaton, mutta se on peräti 370-sivuisena täynnä historian tosiasioita, alojensa asiantuntijoiden tutkimuksista lainattuna.

Tärkeimpinä asioina kuitenkin ovat ollemissa ollen ja vieläkin olevien kyläläistemme omat kokemukset ja inhimilliset elämän tapahtumat. Henkilöitä on nimetty näin tuhat!

Kirjassa myös osittain tarkennetaan aikaisemmissa kirjoissa olleita asioita ja va-

lokuvia, ja pyritään täydentämään historian kulkuja Kankannen luonnon historiaa nykyisiin petroskojeilaisiin asti.

Ensimmäiset kirjat julkaipoiksesta jaetaan ennakko-tiilajille kesäkuussa. Uusia tilauksia otamme nyt vastaan, ja paineesta huolimatta hinta on yhä 50 euroa/kpl + postituskulut. Tilauksia vastaanottaa: Meeri Häkkinen, p. (09) 801 1381, Katajatie 8, 02360 Espoo tai Soini Hartikainen, p. (03) 675 1482, 0400 207 844, Jähkyentie 66, 14700 Hauho, sekä hallituksesta jäsenet.

Hovinkyläseura kiittää lämpimästi kaikkia kirjan ajoneiston keräämisessä ja kirjan valmistamisessa avustaneita henkilöitä ja säätiöitä!

Käkisalmen Kaupungin Rouvasväen Yhdistyksen kevätretki

18. 5. 2004 tehty rouvasväen lähes sääntömääräinen retki suuntautui Porvooseen. Moottoritien varrella ei nähtävyyksiä liioin ollut, sen sijaan meillä oli sitä enemmän kuulemista. Oiva matkajohtajamme Liisa Penttinen kertoi historianopettajan taidoilla ja tiedoilla 1800-luvun pikku-kaupungin kotitapahtumista ja -henkilöistä värittäen kertomustaan sen ajan juoruilla. Jo lähes parin vuositiedon ajan on kansaa kiehtonut tarina Aleksanteri I:stä ja Ulla Mölensvärdistä ja kiehti edelleenkin niin, että matka oli hetkessä ohi.

Hieman aikataulusta myöhästyneinä saavumme Porvooseen vähän ennen klo 11. Ensimmäisenä käyntikohteena oli Porvoon tuomiokirkko, jota porvoovaloin oppaamme meille elävästi esitteli kerton mm., kuinka pommituksessa kirkon kattoon syntyi iso reikä. Erikoisen sattuma oli, että eräs joukostaamme, Mirja Valve, toimi tuolloin sotilaskodissa Porvoossa ja nukkui pommituksena kirkon lähellä olevassa asunnossa. Aamulla herättyään hän hämmästytykseksensä näki ikkunasta, että kirkon katossa ammotti iso reikä. Työn väsyttämää nuorta tyttöä eivät ystävät olleet saaneet yöllä herelle pommisuojaa menoa var-

Rouvasväen yhdistyksen edustajat kirjamesillä.

ten edes pystyy nostamalla, eikä pommikaan ollut häntä herättänyt.

Kirkossa käynnin jälkeen siirryimme oppaan johdolla jyrkkää kivikujaa myöten alas vanhan raathuoneen torille ja sen varrella olevaan Edelfelt-Vallgren-museoon. Kierros museossa oli antoisa, Edelfeltin ja Vallgrenin töiden lisäksi tutuimmista Iristeista tuotantoon, eli tehtaan perustajan Louis Sparren huonekaluihin ja englantilais-belgialaisen A.W. Finchin keramiikkaan. Myös John Knutsonin maalauskeskiinnostivat joukkoamme.

Raathuoneen torilta siirryimme satseissa säässä lounaalle Porvoon nykyisen

torin varrella sijaitsevaan Seurahoviin. Maukkaasta lounaasta ja toistemme seurasta nauttien aika hujahti nopeasti ja suunniteltu vapaa-aika jäi hyvin lyhyeksi. Tosin vainhko ei syntynyt, sillä sateinen sää ei houkuttellut ulkomme kaupunkilla, joten siirryimme bussilla suoraan Rubebergin äskettäin entisöityyn kotiin.

Rubebergin museossa oiko kertoi värikkäästi talon ja varsinkin sen asukkaiden mielenkiintoista vaiheista. Eräs kiinnostava, joskaan ei ehkä historiallisesti merkittävät tieto oli se, että salin Rubebergin ajalta peräisin olevat tapetit oli saatu uudenneitoiksi vastaleivatuista rans-

kanleivillä hankaamalla. Juuri entisöity museo vaikutti oikealta kodilta verrattuna 40 vuotta sitten näkemäisiin tunkkaiseen museoon. Salin seinillä oli monta suuri-koista maisemataulua, jotka ruotsalainen taitelija Marcus Larson oli lahjoittanut perheelle kiitokseksi puolen vuoden mittaiseksi vähentäneeksi visiitistään. Allekirjoitaneelle oli uutta myös tieto Rubebergin pituudesta, sillä hän oli 186 cm pitkä eli siis todellakin mahaava mies sekä sisäisesti että ulkoisesti. Louna lisäksi ihailimme Frederikan puutarhaa, josta ehkä saimme jopa ideoita omia pihajomme varten.

Rubebergin kodista suuntasimme bussillamme Brunbergille makeishankintoja tekemään. Maistelutoume niitä ensiksi sorruimme myös ostamaan melkoiset kantamukset mukamme.

Paluumatkallamme Helsinkiin saimme kuulla Liisa Tenkinen hauskasti kertomaan paljon uusia tarinoita Katarina Suuresta ja hänen pojapojastaan Aleksanteri I:stä, joten matka sujui taas rattaissa. Tyytyväisiin, sekä Liisalle kiittolaisia erosimme tahollamme Rautatienortilla n. klo 16.

MIRJAMI SIHVO

Puhe Pyhäjärven sankarihaudalla

Jakokunnan kotiseuturöten yhteydessä sankarihaudausmuistomerkillä pidetyt haartaushetken puheen piti Matti Pohjolainen.

Olemme kokoontuneet kunnioittamaan tänne entisen kotiseutumme Pyhäjärven sankarihaudaus-alueelle talvi- ja jatkosodan aikana haudattuja sankarivainajia. Aina jokaisen kotiseutumamme ajatukset ja askelet johtavat tänne. Täällä vietämme hetken heidän muistolleen. He kaatuivat kotiseutumme puolesta ja ovat sinunatut tänne meille niin rakkaaksi tulleelle sankarihaudaus-alueelle.

Kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta nousivat suomalaiset yksimielisiin puolustamaan isänmaamme Suomen vapautta ja itsenäisyyttä. Monet heistä menivät henkensä taistelussa. Me suomalaiset olemme totuneet näkemään kirkko-maillamme riveittäin valkoisia ristejä tai kilvaattoja heidän viimeisen lepoajansa merkinä. Aina kun kuljen sankarihaudausmailla, minulle itekin sotaveteraanina mielen täyttää syvä kunnioitus kaikkensa uhranneita kohtaan.

Sotien aikana sotilasjohtajamme näki tärkeäksi, että kaatuneet veljemme ja sisarimme voitoin sinuata kotikuntansa multiin. Näin saivat äidit, isät, siskot, veljet ja morsiamet jättää konkreettisesti tavalla jäähyväiset rakkaillensa. Tämä auttoi hy-

väksymään tapahtuneen väksiansana.

Tässä yhteydessä en voi unohtaa tätä synnympitääni Pyhäjärven sankarihaudaus-

maa-alueetta, jota olen kunnostamassa neljätoista miehen talkooryhmän mukana 1994. Kansainvälinen sopimuskin oli tämä silloin mahdollista. Venäläisten vierannaisten toimesta rajatoin tänne silloin haudattujen sankarivainajien alue sankarihaudaus-alueeksi. Kuten odottaa sopii, haudausmaa-alue välilläseen tapaan oli hoitamaton. Haudausmaan risti ja muistokivet olivat poissa. Jopa haudausmaata ympäröivä kivilaata oli poissa ja poiskuljettu.

Alueelle oli 50 vuoden aikana kasvanut lisää puustoa. Haudausmaa-alue oli otettu uski käyttöön. Onneksemme ei sankarihaudaus-alueella ollut venäläisten hautoja. Ylimääräisten puiden kaadon ja siivouksen jälkeen pystyimme muistokiven ja alueen ympärille valkoiseksi maalatun pystysäleään. Viikon uurtamisen jälkeen oli alue sen arvoa vastaavassa kunnossa. Näikkäitteen voin todeta: Kunnostetulla alueella ei vuosien varrella tehty pienintäkään tihutyötä tai ilkivaltaa. Iloksemme jo kunnostuksen aikana tuotiin keskeneräiselle muistokivelle yön aikana valkovoikkoja.

Työmme valmistussa kuljen hiljaisena nurmettuun käytävälle vainajien nimillä varustettu kartta kädessä. Koska aikaa oli kulunut 50 vuotta, eikä ihmisiä ollut paikkoja kunnostanut, eivät ne hautapaikat olleet kumpuja. Noin 20-30 cm syvyisiä kuoppia, jotka oli tullut vuosien myötä kuintin vainajan kohdalla. Näin oli tunnistettavissa missä kukin vainaja lepäsi. Tuttuja nimiä, kotipiitäjänä ja kotikylän mieltä. Pysähdyin paikkaan, jonne oi haudattu samanaikaisesti kaksi vainajaa. Siinä oli rinnan kaksi kotikylän poikaa. Ikätoverini, kasvukumppanini Antti ja Johannes. Yhteiset koulumatkat ja lapsuuden riemuissa yhdessä kasvaminen yhdistivät meitä. Oli tunne särkyneestä toiveesta, kuoresta, joka avautuu 50 vuoden takaa. Se oli tunnetta, taikaa, joka kouristi sydäntä. Se oli arpa joka lankesi Antille ja Johanneselle, ei minulle. Sitä ei voi sanoilla kuvaata. Nielin muiston kynneleitä. Poistuin hiljaa paikalta. Kuukausi muistokiven pystytyksen jälkeen vietettiin muistomerkkin paljastusjuhlaa. Juhla-aiuruena oli kuki-ki-ikänien mies kävi vuorolaan laskemassa kauniin kukkalaitteen kunnioittain näin sankari-isänsä muistoa. Juhlatapahtuman yhteydessä samalla paikalla tehdyssä haastattelussa hän kertoi olleensa yhdessä kahden veljensä kanssa 4-6-vuotiaana samalla paikalla isänsä sankarihaudauksessa. Haastattelussa hän totesi sotien jäl-

keisinä vuosina olleensa joskus katkera isänsä poismenon johdosta. Oliko isän uhri ollut turha. Äiti oli leski ja joutui kovalla työllä hankkimaan elantonsa itselleen sekä lapsilleen ja suuria ponistuksia tehden sai lapsensa koulutetuiksi. Se oli todella raskasta työntäkaista aikaa. Mutta hänen käydessään vuonna 1991 ensimmäisen kerran sodan jälkeen koti-suudalla hänen silmänsä avautuivat. Isän uhraukset eivät olleet sitenkään olleet turhia. Hänellä itsellään oli hyvä virka itsenäisessä Suomessa. Äidillä oli hyvä hoito palvelutalossa. Tämä on yksi esimerkki siitä, miten silmät avautuvat ja arvon vaihtuvat.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana ovat kaatuneiden veljien, sisarten ja sotaveteraanien uhraukset tulleet näkyvällä tavalla huomatuiksi. Ja jos ei näin olisi, moni asia olisi varmasti toisin.

Teille nuoremalle sukupolvelle, jonka ei ole tarvinut ase kädessä taistella puolustaa vapauttamme, toivon sydämestini veteraanin ja sotaan osallistuneena, ettei teidän tarvituis koskaan sodan kauhujia kokea. Toivon, että jatkossakin saamme käydä täällä ja kunnioittaa sankarivainajien velvoittavaa muistoa palvellemalla perinöksi saamaamme isänmaata rauhan toissa kaikilla voimillamme ja koko sydämestämme.

Muistoja kuuden vuosikymmenen takaa

Pyhäjärven Konnitsan kylässä 1896 syntynyt ja asunut Aleksander (Aleksi) Edvart Pärssinen toimiessaan Kemin kaupungin nuorempana konstaapelina oli 9. p:nä huhtikuuta 1942 saanut siirtomääräyksen sisäasiainministeriöltä tulla hoitamaan toista valtion virkaa. Kesäkuun alussa hän matkusti Pyhäjärvelle ja tuli näin poliisitehtäviin valtakunnan yhteyteen palautetulle sotilashallintoalueelle.

Aleksin tytär fil. maisteri Eva Hämäläinen o.s. Pärssinen on antanut lehtemme käyttöön isänsä ja äitinsä Liisan kirjeenvaihdon, mikä kuvaa selkeästi kesän -44 tunnelmia ja vaikeuksia siltä ajalta. Otteet kirjeistä kuvaavat sitä aikaa.

Hän kirjoittaa Pyhäkylästä 20. 7. 44 näin:

"Rakas Liisa!
Tänä päivänä tulee tasan kuukausi siitä, kun te lähditte, sen jälkeen ei minulla ole ollut aavistustakaan siitä, missä sinä ja lapset ovat. Kyselyistäni huolimatta en ole myöskään saanut siellä evakkopaikkakunnilla käyneiltä siirtolaisilta mitään tietoa teistä. Lienettekö kirjoittaneet? Minä ainakaan en ole yhtään kirjettä saanut. En ole saanut myös mitään tietoa Heleniuksesta ja eläimistä. Tänä päivänä tuli tänne esikuntaan Juho Nokelainen tyttär Aili Nokelainen sieltä Keuruulta tänne lotaksi. Hän ilmoitti minulle, että Te olette Keuruun kirkonkylässä, ja että Kankaanpää ovat siinä lähellä.

En tiedä, oletteko saaneet myöskään tavaroita, ne kyllä on täällä lähetetty jo evakuoinnin alkupuolella. Ihmiset ovat siellä käydessään valitelleet, että vaatelaatikat ovat kastuneet ja vaatteet pilaantuneet. Meidän tavarat on osoitettu Pihlajavedelle, ainakin alkupäässä.

Täällä on ollut hyvin rauhallista, lentokoneitakin on vähän täällä lennellut, eikä ole juuri pommittaneet täällä Pyhäjärvellä. Tykkien jyske vaan kuuluu Vuoksen varrelta ja Vuosalmelta. Minä olen ollut täällä Pyhäkylässä. Esikunta on ollut kapteeni Pusantalon.

Olen joskus pistäytynyt kotona. Meillä ei ole tähän saakka ollut majoitusta, joten huoneet ovat vielä kunnossa. Sotaväkeä on kylä ky-

lässä, ne tekevät heinää meidänkin pelloilla. Tämä meidän puoli kylää kuuluu sotilaille, toinen puoli kylää kuuluu siviilipuolelle, joka tekee kolhoosissa heinää. Työryhmässä on täällä Pyhäjärvellä vain 250 ihmistä, liksiksi IS-miehiä on heinänteossa. Heinää on kasvanut oikein paljon kaikkialla. Viljat ovat myöskin oikein hyvät. Heinä on kuulemma luovutettava sotaväelle. Työvoiman puutteen takia jäänee suuri osa heiniä tekemättä. kaikesta päättäen aiotaan myöskin vilja korjata, sitä varten on leikkuu- ja puimakoneet pidätetty. Minä olen ollut terveenä pieninä sairauksina lukuunottamatta.

Postia ei ole tänne tähän saakka tullut kuin nimeksi, nekin Käksälmeen, josta postia on käyty noutamassa. Nyt on tänne Pyhäkylään järjestetty postiasema. Posti lähtee ja tulee joka päivä, että kylällä tänne tulee kirjeet perille. Koetta kirjoittaa vaan. Minä pyysin siellä lomalla olevaa Tuomas Nolaan etsintään ja tiedustelemaan sinua ja lapsia. En tiedä, onko hän teidät tavannut. Sainoin Tuomas Musakan pyysin Teitä etsimään.

Koetta huoltomiesten avulla etsiä tavaroita ja ainoja ja kuivata helposti pilaantuneet vaatteet ja verkot, jotka lienevät märkinä. Se senkki, jossa sinulle lienee ollut vaatetta, on myöskin lähetetty Pihlajavedelle, ellei sitten liene matkalla siirtäneet sitä vauvana toiseen paikkaan.

Hyvä olisi teidän saada vaikka yksi lehmä, että saisi lapsille maitoa. Missä sitten lehmä löytyy?

Miten jaksavat lapset sen reissun jälkeen, ja miten tullette toivonne? Terveisiä sinulle, Evalle, Osmolle, Sirkka-Liisalle ja Antille.

Kirjoittakaa!
Aleksi Pärssinen
Osoite: Kpk 1
1722

Postinkulussa ilmeinen ongelmia 1944

Isän seuraava kirje on päivätty viikkoa sen jälkeen, kun 20. 7. 44 päivätty kirjelmä on postitettu Pyhäkylästä. Hän kirjoittaa 27. heinäkuuta uudestaan vaimoleen Liisa Pärssiselle:

"Rakas Liisa!
Vieläkään en ole saanut mitään kirjettä Teiltä. Lähetän tämän Juho Luukkanen mukana, että saat. Minä olen lähettänyt Aili Nokelaisen osoituksen mukana Teille, mutta en ole saanut mitään vastausta. Kyllä tänne Pyhäkylään tulee posti joka päivä. Kirjoitin sinulle asioista - mutta en tiedä, oletko saanut.

Viimeksi pyysin Tuomas Luukkasta käymään luononne selvittämässä asioita. Lähetä tämän J. Luukkanen mukana se minun kesäpuseroni, tai jos Tuomas Luukkanen on vielä palaamatta takaisin, anna se hänelle, niin tulee nopeammin..."

Kirjeensä lopuksi isäni kirjoittaa yleisilanteesta Pyhäjärvellä:

"Täällä on ollut oikein rauhallista, paljon rauhallisempaa kuin Teidän siellä olles-

Karjalan koti venäläisten jäljiltä 1957. Aleksi Pärssinen rakennutti sen jatkosodan aikana sodassa tuhoutuneen kotimme tilalle.

sa, olisivat hyvin voineet olla minä ja eläimet kotona.

Meillä ei ole vielä ollut sotilasmajoitusta, mutta eiköhän ne sinnekin majoitune.

Terveisiä sinulle ja lapsille. Isällä on ollut heitä kovin ikävät!"

Aleksi Pärssinen
Osoite: Pyhäjärvi Kunnan Esikunta

Pyhäjärvellä heinäkuun lopulla 1944

Vihdoin, heinäkuun 29. päivänä Aleksii Pärssinen kertoo saaneensa kirjeen Keuruulta, jossa perhe oli evakkona Kukkamon talossa Lihjamon koulupiirissä lähellä Multian rajaa. Hän kirjoittaa mm. näin:

"Minä en pääse lomalle, koska kaikilta poliiseilta on lomata kielletty, ainakin toistaiseksi. Pyydä Heleniusta ja lidaa huolehtimaan asioista,

en minä täältä käsin niille mitään mahda. Minulla on täällä kylä huolta ja työtä. En voi omasta talostani enää viljelystä huolehtia, koska ne ovat sotaväen hallussa. Muuten täällä olisi ollut oikein hyvä olla elukoivon paikkallaan, olisi ollut ruokaa ja hyvä rauhakin. saimon Heleniusten."

"Nyt tänne palautetaan 1000 henkeä työkyistä väkeä, ja olisi syytä Heleniusten tarkoin harkita sopisiko tulla tänne. Hevosiaikin palautetaan muutama sata. Jos Helenius joutuu palaamaan, niin tuokoon hevosekin pois. Ellei, niin hevosest pitäisi kaikin mokomin saada hyvin sijoitettua, niissä on huomattava omaisuus kiinni. Samaten koettakaa myös pelastaa lehmät. Lienetekö sinä Liisa saanut sen senkin, missä oli vaatteesi, sekin on lähetetty jo aikoa sitten."

Kirjeensä lopuksi isäni kir-

joittaa vielä: "Jos siellä on valokuvaajaa, niin käytä kaikki lapset kuvassa ja lähetä minulle niitä kuvia. Minulla on kovasti ikävä niitä lapsia. Terveiseni vaan teille kaikille ja Heleniukselle ja Hilka-elle/Hilka Kekille!"

Osoite: Kunnan Esikunta, Vpl. Pyhäjärvi.

Toivo elää Kankaksella ja Pyhäjärvellä

Isäni kirjoittaa uudestaan 3. 8. 44:

"Lähetän tämän Matti Kekkiä myöten. Jos Helenius haluaa tulla tänne, niin pääsee nyt hevosiin, kun ilmoituttuun sinne kunnantoumiston Keuruulle. Sieltä tulee nyt palautettavaksi 700 henkeä tänne. Hänelläkin on siellä hyvät viljat, ja saisi olla itse luovuttamassa niitä sotaväelle. Ei täällä mitään hätää ole. Luultavasti syksyllä pääsevät suurin osa ihmisiä tänne takaisin.

Lähetän varoiksi hänelle myös matkaluvan, mutta työvoiman palautuksen yhteydessä saisi hän tuoda hevoset tänne. Minä luulen, että hevosest olisivat paremmissa säilyssä täällä, ja voisi vähän huolehtia myös omista töistä."

Terveiseni: A. Pärssinen
Jälkikirjoituksesta käy selville, ettei Oskari Heleniukseksi lähetetty matkalupaa Pyhäjärven kunnan Esikunnalle. Hänelle annetaan kehoitus tulla sieltä Keuruulta palautettavan väen mukana kotiseudulle ja Konnitsan kylään.

Isän kirjeisiin ei saada vastausta

Seuraavan oman kirjeensä A. Pärssinen lähettää Pyhäkylästä 11. elokuuta 1944. Hän kirjoittaa nyt:

"Olen odottanut kirjettä, mutta turhaan. Minä olen niitä lähettänyt useampia, mutta tietkö saanut. Olen se- lostonat täällä raba-asioita ym. ja pyytänyt vastausta. Jos lienee vika osotteessa. Osota tästä lähin: Käksälmi, Pyhäkylä, Kunnan Esikunta. Terveisiä sinulle ja lapsille: Evalle, Osmolle, Sirkka-Liisalle ja Antille.
A. Pärssinen

Isä kiittää vaimonsa lähettämistä paketeista ja kirjeestä elokuun 20. päivänä Pyhäkylässä

Hän kertoo nyt iloisena siitä, että "Helenius on tullut jo tänne Pyhäjärvelle ja on siellä Konnitsassa. Minä en ole joutanut käymään kotona noin 3 viikkoon. Ei sinne uuttoon taloon mielellään menekään, kun siellä ei ole ketään. Talon on vielä samassa kunnossa kun Te sieltä lähditte. Uutuuttaan kilttelee. Heinä ovat jonkin varren tehneet kotitalta, muut lienevät tekemättä. Ruis on kuulemma Salmin pelloilla leikattu, ja tällä viikolla ka leikkaavat Talonpoikain suosta. Heleniuksesta kai tulee työryhmänjohtaja."

Maataloustöitä jatketaan elokuussa

"Tänne on palannut maataloustöihin kahden viikon aikana noin 600 henkeä. Sata henkeä on vielä lupa tulla. Kaikkiaan on siten väkiluku täällä noin 1000 henkeä. Rauhallista on ollut. Minä olen hakenut lomaa noin viikko takaperin Päämajasta, mutta sitä ei ole vielä myönnetty, kun on poliisilla lomakielto, ja väestön siirto on käynnissä. Toivottavasti minä sen loman saan myöhemmin. Tulen sitten sinua ja lapsia katsomaan. Kaikkia Teitä ja minulla ikävä. Kyllä minä hyvin käsitän Teidän ikävänne siellä vierassa paikassa. Ei minullaakaan ole täällä mitään iloa, kun koti on lähellä, mutta ei voi siellä olla, eikä tehdä työtä sen hyväksi. Pusalla on oltu noin 2 kuukautta, mutta nyt on muutettu sieltä pois. Assume nyt Pyhäjärven apteekin talolla..."

Isän omaa Eevaa kiitän minä kirjeestään! Eeva on isän oma rakas lapsi, jota minä muistan aina, missä lienenkään... Sitten ne pienet evakot Sirkka-Liisa ja Antti, isä lähettää teille kummallekin ikävöivät terveiseni! Jumala Teitä kaikkia suuntaakoon!

Terveiseni Teille kaikille!
ALEKSI PÄRSSINEN

Aleksii Pärssinen syntymäkoti Konnitsassa. Ikkunasta katselevat sisar Ida, lapset Eva ja Osma sekä Aino Käyhkö. Kuva otettu lokakuussa 1936.

Ala-Hannulan tila

Järjestämme ikimuistoiset juhlat idyllisessä maalaistalossa. Myös kokous- ja majoitustiloja. Leena ja Erkki Hannula, Kinnalantie 71, 38300 Kiikka. Puh. 03-513 5207, 041 444 3932

Kiikan Laukku

V. Asplund
Puh. 03-513 5326

Hautamuistomerkit

- uudet kivet
- kaiverukset
- ym. alan työt

Keikyän Kiviveistämö Oy
p: 03 - 513 1208

Takseja

saatavana kaikkeen ajoon Kiikassa

Sauli Koivuniemi
040 832 3261

Janne Prihti
(03) 513 6062
0500 376 662

Tuomis-Taksi
(03) 513 5288
050 512 1669

Nordea Pankki Suomi Oy

40 vuotta laukku-kauppaa

LAUKKUTILA IHANAMÄKI OY

Äetsän keskustassa
Puh. 03- 513 3365
www.laukkutila.fi

Kiikan Säästökioski

Puh. 03-513 6101

Avoinna ma-la 9-20, su 10-20

OY MAR-CON POLYMERS LTD

GROMEDI OY

1.-3.8. PYHÄJÄRVELLE ja TERJOELLE!

1.-2.8. yöpyminen Pyhäjärven Musakalla
2.-3.8. yöpyminen Terjoella **hotelli Helios*** 170,-**

Hintaan sis. bussimatka, majoitus puolihoitolla, ryhmäviisumi, hoitokuluvakuutus ja rekisteröintivero. Musakan pienen huone-määrän vuoksi matkalle otetaan enintään 26 matkustajaa. Bussireitti Pori-Huittinen-Vammala-Tampere-Hml-Lahli-Vaalimaa. **MATKA-MEKKA Oy** Puhelin (02) 842 3512, myös iltaisin

HOTEL ellivuori
www.ellivuori.fi

Meillä lähes kaikki on mahdollista.

Puh. (03) 51 921 hotel@ellivuori.fi

Äetsän kunnan ja kahdeksan kylän yhteinen kehittämishanke
ELÄVÄT KYLÄT - ELÄVÄ KUNTA

www.aetsa.fi
AETSANKYLÄT.NET
ÄETSÄN KAHDEKSEN KYLÄN YHTIÖ

KUMIJALOSTE

VÄRSILMÄ
32700 HUITTINEN
Puh. 02-566 221, 566 860

MAALIT MATOT TAPETIT TARVIKKEET NEUVONTA

Tervetuloa pankkiin, joka on yhtä suomalainen kuin sinä.

Keikyä - Vammala

EYAKKON LÄHDÖSTÄ 60 VUOTTA KESÄPÄIVÄ KARJALASSA 22. - 25.7.2004

Ryhmänjohtaja Erkki Pärssinen

265€

22.7. Bussimatka Vaalimaan raja-aseman kautta Käikisalmeen. Majoittuminen ja illallinen.
23.7. Mahdollisuus kotiseuturetkiin.
24.7. 10.00 Kukkailteen tasaku Pyhäjärven muistomerkillä
11.00 Yhteinen kahvihetki Pyhäjärvenillä
12.-13.00 Tutustuminen Käikisalmen linnaan museoon

14.00 **KESÄPÄIVÄ KARJALASSA -JUHLA**
• Juhlakuu kernaalluonnon Rauano Meriö
• Musiikkirytmien esityksiä, Korpelaisten laulu
• Käikisalmen kaupungin tervehdys

VÄLIAIKKA
Tuttujen ja tuntemattomien kanssa haastelmista
16.00 - 17.30 Tanssit, hanuristi Pertti Husu, soitelina Sirkka Peippo - Senioritauluja 2003
Buffet ja arpaohjelmat

25.7. Aamiaisen jälkeen matka jatkuu Viipurin ja edelleen Tal-Itäntaloon. Kotimatka Viipurin ja Vaalimaan kautta Suomeen.

PAIKALLA TV-KAUVASRYHMÄ
Alekcenterinkatu 29, 33100 Tampere
puh. (03) 3140 3300
ryhmä (03) 3140 3310
lomalinja@tampere.tournee.fi
www.lomalinja.fi

KINNALAN KOUKKU ÄETSÄSSÄ

Majoitus-, kahvi-, ruoka-, kokous- ja juhlapalvelut. Suojelukuntamuseo ja suoramyymintymymälä. Marja ja Kaarlo Koukku, p. (03) 5135493
www.kinnalankoukku.fi

ÄETSÄN APTEEKKI
Puh. 513 3163

KIIKAN APTEEKKI
Puh. 513 5147

FC

www.finnishchemicals.com

Kievarihotelli, 10 huonetta

Edullinen, kodikas, rauhallinen.

Sijaitsee Vammalan rautatieasemalla, n. 7 km juhla-paikalta.

Asemakatu 34, 38210 Vammala
puh. 03-5143 662

Meillä yövyt mukavasti

Puistokatu 4 | 38200 Vammala | puh. (03) 519 41

PARASTA JOKA PÄIVÄ!

Palvelemme:
ark. 8-21, la 8-18, su 12-21

K MARKET PENTINKULMA
Keikustie 5, Äetsä, Puh (03) 5133 777
penti.uutela@k-market.com

OTTO

Liikelahjat 35 vuoden kokemuksella

- kolikkotuotteet ja lompakat
- avaimenperät ja -suojat
- kansiot ja salkut
- matkatuotteet

Valmistus ja myynti
Otto Ojansivu Oy
Honiantie 5, 38300 KIIKKA
puh. (03) 513 5363,
faksi (03) 513 6136
E-mail: myynti@ottoojansivu.fi

••• JUHLAPÄIVIEN OHJELMA 2004 •••

Lauantaina 17. 7.

MUISTOJEN ILTA

Kiikan koulun juhlasalissa klo 17.00

- Virsi 571: 1–3
- Tervehdys sanat, Marja Koukku
- Kiikan srk:n tervehdys, kirkkoherra Jouni Pihlajamaa
- Äetsän musiikkikoulun viuluryhmä, joht. Vera Mattelmäki
- Puhe, Teol tri Juhani Forsberg
- Virsi 326: 1–3 ja 8–9, kolehti Pyhäjärvi -säätioille
- Laulua Johanna ja Mari Pitkänen
- Päätösvirsi 579: 2–3
Säestäjänä toimii Leena Toivonen. Juontaja Maritta Kempfi.

ILTAMAT

Kiikan nuorisotalolla klo 20

- Pukinsarven tröötötys, Matti ja Tapani Huhdanmäki
- Tervehdys sanat, Matti Ahvonen
- Matalan torpan balladi, yhteislaulu
- Kalevalan mitalla, Marja-Liisa Juusela
- "Natsaiju"
- Ei maha mittään, yhteislaulu
- Tunnelmakuvia
- Heili Karjalasta, yhteislaulu
- Väliaika
- Tanssia, Aimo Latva & yhtye Topi Jokela. Arvonta 1. tauon aikana. Juontavat Liisa Jokela ja Tuija Kaasalainen. Pääsymaksu 8 €

www.vplpyhajarvi.fi

vpl. **Pyhäjärvi**

**Tilauslomake uusille
Vpl Pyhäjärvi-lehden tilaajille**

(Tällä lomaketta voivat käyttää ainoastaan kokonaan uudet tilaajat.)

Tilauhinta 20 euroa/vuosi

Tilaaajan nimi _____

Osoite _____

Laskutusosoite, jos se on eri kuin tilaajan osoite _____

Lomake lähetetään Vpl Pyhäjärvi-lehden taloudenhoitajalle Reino Äikälle os. 32700 Huittinen.

Sunnuntaina 18. 7.

JUHLAMESSU

Kiikan kirkossa klo 10.00

- Saarnaa teol. tri Juhani Forsberg, liturgina kirkkoherra Jouni Pihlajamaa, urkurina kanttori Jari Mattila. Kolehti Vpl. Pyhäjärvi -Säätioille.
- **Puhe**, kehittämispäällikkö Jukka Pusa (kirkossa)
- **Kunniakäynti** Sankarihauudalla ja Karjalaan jääneiden vainajien muisto merkillä.
- **Virsi**, säestää Kiikan torvisoittokunta, joht. Rauno Lehtoranta

PÄIVÄJUHLA

Kiikan koulun juhlasalissa klo 14.00

- Alkusoitto, Kiikan torvisoittokunta
- Karjalaisten laulu
- Tervehdyspuhe, Erkki Pärssinen
- Kitara soittoa, Timo Kaakkolammi
- Äetsän kunnan tervehdys, kunnanjohtaja Ero Mäki-Tanila
- Yksinlaulua, Helena Haavisto
- Satakunnan laulu
- Juhlapuhe, professori Reino Kero
- Musiikkiesitys, Kantelooro
- Stipendien jako, Mirja Tenkanen ja Reino Äikiä
- Päätössanat Antero Pärssinen
- Maamme
- Yhteislaulut säestää Kiikan torvisoittokunta, juontajana Marja Koukku
Pääsymaksu 10 €

Tärkeitä puhelinnumeroita

Juhlatoimikunnan puhj.
Erkki Pärssinen, puh. (03) 513 5150 tai 0500 755 981, varapuheenjohtajat
Matti Ahvonen, puh. (03) 513 3421 ja Esko Pohjolainen (03) 513 3156,
sihteeri Marja Koukku, puh. 03 513 5493, taloudenhoitaja Orjo Pärssinen, puh. 03 513 5294, pelastuspalvelu puh. 112.

Juhlakanslia Kiikan koululla, puh. 050 401 1006.

Juhlavieraiden ruokailu

Juhlaravintola: juhille saapuvien ei tälläkään kertaa tarvitse nähdä nälkää juhlapäivien aikana. Kestikievari Liekoranta ky. kattaa tunnetulla taidollaan herkullisen ruokapöydän koulun ruokalassa. Ruokailu on avoinna klo 11.30-14.00. Kahvia, virrokkeita, pullaa ja piirakoita on saatavana koko juhlien ajan juhlapaikalla.

Kahvio: Kiikan koululla molempina päivinä ja siirtyä iltamien ajaksi nuorisotalolle.

Majoituspaikkoja juhlavieraille

Lähiseudun majoitusliikkeistä voi tilata majoitusta.

- Hotelli Eilivuori puh. 03-51 921
- Hotelli Vammalan Seurahuone, puh. 03-51 941,
- Kievari Hotelli Liekoranta, puh. 03-43 662, (sijaitsee Vammalan rautatieasemalla 7 km juhlapaikalta)
- Maatilamajoitusta Kiikassa voi tiedustella Ala-Hannulan tilalta, puh. 03-513 5207
- "Kinnalan Koukku" -tilalta, missä sijaitsee mm. Suojeluskuntamuseo. Tiedustelut Marja ja Kaarlo Koukku, puh. 03-513 5493.